

Seri Pengayaan

Tim Pakem Maddhu

Aghuna'aghi Kurikulum 2013
Edisi Revisi 2017

Pendamping Buku Teks
**Pangajhârân
Bhâsa Madhurâ**

4

 gudhistira
Anggota Ikapi

Ka'angghuy Moreð SD/MI Kelas IV

Pendamping Buku Teks

Pangajhârân Bhâsa Madhurâ 4

Ka'angghuy Morèd SD/MI Kellas IV

Penulis:

Dr. Abdul Gani, M.Pd.
Moh Hafid Effendy, M.Pd.
A. Hamzah Fansuri Basar, M.Pd.
A. Sulaiman Sadik
H. Sastro

Penyunting:

H. M. Dradjid, BA
Drs. H. Muakmam
Rasti Setya A.

Desain Isi:

Iman Rohman

Desain Sampul:

M. Nurhadi

Cetakan Pertama:

Agustus 2018

ISBN:

978-602-445-458-6

Perpustakaan Nasional

Katalog Dalam Terbitan (KDT)

Tata letak buku ini menggunakan Adobe
Indesign CS3 dan Adobe Photoshop CS3. Font
isi menggunakan Tahoma, Verdana.

Daftar Isi

Pangajhârân 1

Indahnya Kebersamaan – **1**

Pangajhârân 2

Selalu Berhemat Energi – **11**

Pangajhârân 3

Peduli terhadap Lingkungan
Hidup – **23**

Pangajhârân 4

Berbagai Pekerjaan – **29**

Pangajhârân 5

Indahnya Negeriku – **37**

Pangajhârân 6

Cita-Citaku – **47**

Pangajhârân 7

Makananku Sehat
Bergizi – **57**

Kompetensi Dasar

3.1 Mengetahui, memahami, dan mengidentifikasi teks puisi modern dalam bentuk lisan dan tulis

4.1 Membaca ekspresif teks puisi modern

Rèngkessan

Puisi Modèrn

Orèng ngangghit puisi panèka èstona bâḍâ sè ècarèta'aghiyâ ka orèng laèn. Bhâb sè èkacarèta'a panèka èsambhât tèma. Dhâddhi tèma èngghi panèka bhâb sè palèng otama sè ècarèta'aghiyâ ka orèng laèn. Namong sè acarèta panèka lèbât puisi.

Puisi sè èyangghit panèka kèngèng puisi modèrn. Puisi modèrn panèka puisi sè ta' tapèngkot sareng atoran bânnya'na keccap sareng monyèna keccap. Namong puisi modèrn panèka parlo ka monyèna horop sè paḍâ è buḍina bhân-sabbhân keccap. Bâḍâna monyè sè paḍâ panèka sè dhâddhi èndhâna puisi.

Bâgiyân-Bâgiyâna Puisi Modèrn

Puisi modèrn panèka bâḍâ bâgiyân-bâgiyâna. Dhinèng bâgiyân-bâgiyâna puisi kasebbhut è antarana èngghi panèka ghâlimpo'na ca'-oca' sè èndhâ. Ca'-oca' panèka èyangghep èndhâ manabi aghânḍhu' monyè sè paḍâ. Monyè sè paḍâ panèka saè abujut monyè sè oḍi' otabâna vokal akadhi a, i, u, è, o, â, e. Kèngèng jhughân monyè sè paḍâ panèka abujut monyè sè matè otabâna konsonan akadhi b, c, d, ḍ, kantos z. Namong bâḍâ jhughân ghâlimpo'na ca'-oca' sè èndhâ panèka abujut camporan vokal sareng konsonanna sè paḍâ.

Ghâlimpo'na ca'-oca' sè èndhâ kèngèng èsosan èpadhâddhi bhiri otabâ bhâris. Dhinèng ghâlimpo'na bhiri otabâ bhâris panèka èsambhât paddhâ anḍheggân.

A. Èyatorè jâwâb pètanya-pètanya è bâbâ ka'dinto kalabân pèlèyan sè palèng lerres!

1. Puisi modèrn sè èssèna bhâb abhâktè ka rèng seppo binè'na èngghi panèka ...

a. **Sapora'aghi**

(Angghidhân Abdul Gani)

Ghustè sapora'aghi

Eppa' sè bâḍâ è ajunanna

Sabâb ampon nganèserrè

Bâkto sadhâjâ pottrana ghi' kènè'

Bâkto sadhâjâna ta' ngaonèngè

Rajâna rassa sè bâḍâ è salèrana.

b. **Sèmpennan**

(Angghidhân Abdul Gani)

Bhungkana kajuwân sè ètamen

Samangkèn ampon cè' tènghina

Ènghalè ètamen nalèka èbhu

alahèrraghi

Mèngangka sèmpennan nalèka

asakola tènghini

Bhungkana tantona ampon raja

Manabi èpogher pas dhâddhi obâng

raja.

c. **Dhâbuwâghi Èbhu**

(Angghidhân Abdul Gani)

Ngèrèng Bhu ponapa sè èlakonana

kaulâ

Pola kèngèng maḍhâmmang

Pola kèngèng majhumambhâr

Sabab ghi' kènè' kaulâ

Nyèksa èbhu sabbhân arè

Ngèrèng Bhu ḍhâbuwâghi

Sanaos ta' ngarep bâlessân

Samaos èhlas ka pottrana.

d. **Sèngko' Kerrong Ka'**

(Angghidhân Abdul Gani)

Kerrongnga sèngko' Ka'

Moghâ dhâddhiyâ tambâna du'a

Ma' ollè bâ'na ceppet kalowar

Ngèbâ molè gellar

Tambâ bhâktèna ka rèng seppo

Tambâ bhâktèna ka Sè Kobâsa

Tambâ bhâktèna ka naghârâ.

Soal kapèng 2-3, maghut ḍâ' puisi bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

Kabbruwâghi Pataḍâ'aghi

(angghidhân Abdul Gani)

Nalèka akompol

Asakola è kennengngan sè paḍâ

Ta' sakabbhiyâna tènnga

Akor kalabân atè
Kabbruwâghi pas patađâ'
Pajhât bhâkal atemmo polè
Tapè omor ta' masthè.

2. Puisi modern sè bhul-ombhullâ Kabbruwâghi Patađâ'aghi è attas ayèssè bhâb ....
  - a. têngkana sadhâjâ manossa
  - b. orèng sè lako matađâ'ân
  - c. omorra orèng ta' masthè
  - d. sapura'aghi sadhâjâna kakalèrowan
3. Vokal sè palèng bânnya' sè pađâ đâlem bhâris sè kapèng lèma' èngghi panèka ....
  - a. u
  - b. è
  - c. i
  - d. a
4. Èyatorè maos patètè puisi modern è bâbâ panèka !

Ghânjârâna Ta' Pegghâ'

(Angghidhân Abdul Gani)

Ampon bânnya'
Orèng lèbât è bâbâna accem
Sè ètamen èsèram
Angèn pas seggher bhersè
Buwâna dhâddhi bânana palappa
Nambâi saèna rassa
Ka'angghuy sangona èbâdâ
Pas dhâddhi amal sè tađâ' pegghâ'na
Puisi modern sè bhul-ombhullâ
Ghânjârâna Ta' Pegghâ' è attas ayèssè
bhâb ....

- a. ghunana namen accem
- b. buwâna accem
- c. bânana palappa
- d. nambâi saèna palappa

Soal kapèng 5-7, maghut đâ' puisi bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

Èbhu

(angghidhân Abdul Gani)

Èbhu kaulâ nyo'on sapura
Ghenna' macemma dhusa
Ghunong kala rajâna
Aèng saghârâ kala bânnya'na
Ta' sangghup nyebbhut tong-sèttong
Sanos abâ' ècacca ghi' ta' cokop
tèmbhânganna
Sapura'aghi manabi ghi' lambâ' tellasan
Nyo'on sapura ghun pèra' è bibir
Sanaos samangkèn ghi' ta' sokkla đâri atè sè
palèng đâlem

5. Puisi modern sè bhul-ombhullâ *Èbhu* è attas èssèna bhâb ...
  - a. ghenna' macemma dhusa
  - b. aèng saghârâ kala bânnya'na
  - c. nyo'on sapura ka èbhu
  - d. ghunong kala rajâna
6. Sè nyo'on sapura èngghi panèka ....
  - a. èbhu
  - b. ghunong
  - c. kaulâ
  - d. aèng

7. Sè nyo'on sapora ghun pèra' è ...
- bibir
  - tombèt
  - mata
  - soko

10. Sè èbhillâi èngghi panèka ....
- pessè
  - bhângsa
  - abâ'
  - nyabâ

Soal kapèng 8-10, maghut ðâ' puisi bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

Abhillâi Bhângsa tor Naghârâ

(angghidhân Abdul Gani)

Kalamon abhillâi bhângsa tor naghârâ

Lambâḍ satèya tor paghiḍ

Ngabhutowaghi passrana abâḍ

Kaèlangan nyabâ

Kaèlangan dhunnya

Kaèlangan sè èkatarèsnaè

Ridâḍ maskè sakèḍ loka malarat

Pokoḍ bhângsa tor naghârâ taḍ ètèddhâḍ

8. Puisi moḍern sè bhul-ombhullâ Abhillâi Bhângsa tor Naghârâ èttas èssèna bhâb ...
- ngabhutowaghi passrana abâ'
  - kaèlangan nyabâ
  - riḍâ' maskè sakè' loka malarat
  - abhillâi bhângsa tor naghârâ
9. Manabi abhillâi bhângsa tor naghârâ ngabhutowaghi passrana ....
- èbhû
  - abâ'
  - eppa'
  - sampèyan

Soal kapèng 11-12, maghut ðâ' puisi bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

Bhâ' Ghi' Pagghuna Bâḍâ

(angghidhân Abdul Gani)

Bhâ' ghi' pagghun bâḍâ'â samangkèn

Orèng èhlas kaèlangan nyabâ

Abhillâi bhângsa sareng naghârâna

Ta' kasokan èjhâjhâ bhângsa laèn

Tambhuruwân manabi naghârâna asor

Abhâlângajâ sopajâ naghârâna moljâ

Ongkol ḍâlem kasaèyan

Moghâ bâḍâ'â

11. Puisi moḍern sè bhul-ombhullâ Bhâ' Ghi' Pagghuna Bâḍâ èttas èssèna bhâb ....
- abhâlângajâ sopajâ naghârâna moljâ
  - tambhuruwân manabi naghârâna asor
  - ta' kasokan èjhâjhâ bhângsa laèn
  - orèng sèabhillâi bhângsa sareng naghârâna
12. Konsonan sè palèng bânnya' sè paḍâ ḍâlem bhâris sè kapèng tello' èngghi panèka ....

- a. t
- b. b sareng l
- c. n
- d. s

13. Èyatorè maos patètè puisì modern è bâbâ panèka !

Ta' Kodhu Paḍâ

(angghidhân Abdul Gani)

Kaulâ sareng sampèyan pajhât ta' paḍâ

Laèn rèng seppo sareng compo'

Tanto laèn pangaterro

Manabi ta' paḍâ

Ta' kodhu paḍâ

Asal ta' sèsèp ka aghâma

Ka naghâra ta' alalabânan

Ka adhât ta' tabhentor

Panèka bhâthègghâ oḍi'.

Puisì moḍern sè bhul-ombhullâ Ta' Kodhu

Paḍâ è attas èssèna bhâb ....

- a. laèn rèng seppo sareng compo'
- b. ta' kodhu paḍâ sareng rèng laèn
- c. asal ta' sèsèp ka aghâma
- d. ka naghâra ta' alalabânan

Soal kapèng 14-15, maghut ḍâ' puisì bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

Lèllanè Kaulâ

(angghidhân Abdul Gani)

Bâkto sè èsaḍiyâ'âghi

Èghârâssa ampon cokop

Sadhâjâna ampon onèng

Ta' kabilâng sango sè ampon èpapolong

Ètamen èpertè kalabân èsto

Lèllanè sadhâjâna morèd

Èpertè è kennengngan laèn

Sè langkong tèngghi.

14. Puisì moḍern sè bhul-ombhullâ *Lèllanè Kaulâ* è attas èssèna bhâb ....

- a. ngallèya sakola'an
- b. èpertè è kennengngan laèn
- c. ètamen èpertè kalabân èsto
- d. èghârâssa ampon cokop

15. Konsonan sè palèng bânniya' sè paḍâ ḍâlem bhâris sè kapèng pètto' èngghi panèka ....

- a. t
- b. k
- c. n
- d. s

Soal kapèng 16-18, maghut ḍâ' puisì bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

È Aḍâ'na Masjid Mekkasân

(angghidhân Abdul Gani)

È aḍâ'na masjid Mekkasân ḍinna'

Arè' sè lamarè èghângsè

Ta' tako' ngaḍhebbhi pèlorra Bâlândhâ

Arghâna aghâma lebbi larang ḍâri nyabâ

Sabâb pèlorra Bâlândhâ èstona tètèyan

Nojjhu ka syahid tor sowarghâ

Bânnè jhuluk bânnè pojhi sè èsarè

Ghâlimpo'na syuhada'

Lebbi èkapelka'è ḍâri aèng nalèka pelka'.

16. Puisi modern sè bhul-ombhullâĚ Aḍâ'na Masjid Mekkasânè attas èssèna bhâb ....
- è aḍâ'na masjid Mekkasân
  - abhillâi aghâma tor bhângsa
  - nojju ka syahid tor sowarghâ
  - ghâlimpo'na syuhaḍa'
17. Konsonan sè palèng bânnya' sè paḍâ ḍâlem bhâris sè kapèng pètto' èngghi panèka ....
- t
  - k
  - n
  - s
18. Vokalsè palèng bânnya' sè paḍâ ḍâlem bhâris sè kapèng empa' ḍâri tokèlan puisì è attas èngghi panèka ....
- è
  - e
  - a
  - g
19. *Ta' mètong rajâ kènè'*
Pandheng apa sè èbâghi
Bhâ' paḍâ'â moso sè ella ètarèma.
Vokalsè palèng bânnya' sè paḍâ ḍâlem bhâris sè kapèng ḍuwâ' ḍâri tokèlan puisì è attas èngghi panèka ....
- è
  - e
  - a
  - g
20. *Sè èyangghep palèng saè*
Dhâmarra aba'na
Sè bhâkal nerrangè
Lân-jhâlân petteng è bâkto lagghu'
Vokalsè palèng bânnya' sè paḍâ ḍâlem bhâris sè kapèng sèttongḍâri tokèlan puisì è attas èngghi panèka ....
- è
  - e
  - a
  - g

B. Jâwâb pètanya è bâbâ panèka asareng ghâlimpo'na kalabân jâwâbhân sè sorop!

- Eppa' sè bâḍâ è ajunanna*
Sabâb ampon nganèserrè
È ḍâlem tokèlan puisì modern è attas, Eppa' bâḍâ è _____
- Bâkto sadhâjâ pottrana ghi' kènè'*
Bâkto sadhâjâna ta' ngaonèngè
È ḍâlem tokèlan puisì modern è attas, sadhâjâ pottrana ghi' _____

3. *Bhungkana kajuwân sè ètamen*
Samangkèn ampon cè' têngghina
Ènghalè ètamen nalèka èbhu alahèrraghi

È dâlem tokèlan puisì modèrn è attas, bhungkana kajuwân sè ètamen nalèka _____

4. *Ngèrèng Bhu ponapa sè èlakonana kaulâ*
Pola kèngèng maḍhâmmang
Pola kèngèng majhumambhâr
Sabab ghi' kènè' kaulâ
Nyèksa èbhu sabbhân arè

È dâlem tokèlan puisì modèrn è attas, kaulâ ghi' kènè' _____

5. *Kerrongnga sèngko' Ka'*
Moghâ dhâddhiyâ tambâna du'a
Ma' ollè bâ'na ceppet kalowar
Ngèbâ molè gellar
Tambâ bhâktèna ka rèng seppo

È dâlem tokèlan puisì modèrn è attas, sè èbhâkta palèman Kaka' èngghi panèka _____

6. *Nalèka akompol*
Asakola è kennengngan sè paḍâ
Ta' sakabbhiyâna têngka
Akor kalabân atè

È dâlem tokèlan puisì modèrn è attas, akompol sareng asakola è _____

7. *Ampon bânya'*
Orèng lèbât è bâbâna accem
Sè ètamen èsèram

È dâlem tokèlan puisì modèrn è attas, bânya' orèng lèbât è _____

8. *Kaulâ sareng sampèyan pajhât ta' paḍâ*
Laèn rèng seppo sareng compo'
Tanto laèn pangaterro

È ḍâlem tokèlan puisi moḍèrn è attas, kaulâ sareng sampèyan _____

9. *Bâkto sè èsaḍiyâ'âghi*
Èghârâssa ampon cokop
Sadhâjâna ampon onèng
Ta' kabilâng sango sè ampon èpapolong

È ḍâlem tokèlan puisi moḍèrn è attas, ta' kabilâng sango sè ampon _____

10. *Buku rèya bânnè ta' èkparlo*
Tekka'a bâḍâna coma lèma'
Pola aghuna nambâi èlmo

È ḍâlem tokèlan puisi moḍèrn è attas, bâḍâna buku _____

C. Èyatorè karembhâk ḍâlem ghâlimpo' pas terrossaghi puisi moḍèrn è bâbâ panèka!

Èbhu

Angghidhân _____

Èbhu kaulâ nyo'on sapura

Ghenna' macemma dhusa

Ghunong kala rajâna

Aèng saghârâ kala bânnya'na

_____

D. Jâwâb pètanya è bâbâ panèka asareng ghâlimpo'na kalabân jâwâbhân sè sorop!

1. *Eppa' sè bâḍâ è ajunanna*

È ḍâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

2. *Bâkto sadhâjâ pottrana ghi' kènè'*

È ḍâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

3. *Bhungkana kajuwân sè ètamen*

È ḍâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

4. *Nyèksa èbhu sabbhân arè*

È ḍâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

5. *Kerrongnga sèngko' Ka'*

È ḍâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

6. *Asakola è kennengngan sè paḍâ*

È ḍâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

7. *Orèng lèbât è bâbâna accem*

È ḍâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

8. *Laèn rèng seppo sareng compo'*

È dâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

9. *Bâkto sè èsaḍiyâ'âghi*

È dâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

10. *Tekka'a bâḍâna coma lèma'*

È dâlem tokèlan puisì moḍèrn è attas, vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ èngghi panèka _____

Èyatorè sarè vokal sareng konsonan sè palèng bânnya' paḍâ dâlem bhân-sabbhân bhâris tokèlan puisì moḍèrn è bâbâ panèka!

_____

Bhâ' ghi' pagghun bâḍâ'â samangkèn

Orèng èhlas kaèlangan nyabâ

Abhillâi bhângsa sareng naghârâna

_____

Kompetensi Dasar

- 3.2 Mengenal, memahami, dan mengidentifikasi teks dialog, teks cerita, dan teks drama dengan tata krama
- 4.2 Melakukan dialog, bermain peran, dan bercerita dengan tata krama

Rèngkessan

Manabi malem sampèyan tantona ngabhutowaghi listrik. Listrik panèka kèngèng èpadhâddhi kakowadhân ka'angghuy ngoḍi'i dhâmar sareng laènna. Namong ta' sadhâjâna dhâmar panèka èyangghuy. Saè èyangghuy aḍhâ-kandhâ otabâ laènna. Manabi dhâmar sè ta' èkabhuto ngèrèng patè'è bhâi.

Ḍhâ-tandhâna Bâca'an Aḍhâ-kandhâ

Bâca'an aḍhâ-kandhâ èsambhât jhughân bâca'an aḍon-jandon. Bâca'an panèka lumbrâna èyangghit ka'angghuy drama. Sabâb è ḍâlem drama bâḍâ tokoh sè abu-ḍhâbu. Ḍhâbuna sadhâjâna tokoh panèka pas dhâddhi bâca'an aḍhâ-kandhâ otabâ bâca'an aḍon-jandon.

Bâca'an aḍhâ-kandhâ otabâ bâca'an aḍon-jandon panèka bâḍâ ḍhâ-tandhâna. Sè kapèng sèttong, ḍhâḍhâbun sè bâḍâ è ḍâlem bâca'an panèka aropa'aghi ḍhâbuna tokoh. Tokoh panèka aḍhâbu dhibi'. Dhâddhi manabi èserrât kodhu parèngè titi' ḍuwâ'. Sè kapèng ḍuwâ', è ḍâlem bâca'an panèka bâḍâ asmana tokoh sè abu-ḍhâbu. Sè kapèng tello', bâḍâ bhâb sè èkakandhâ. È bâktona tokoh panèka aḍon-jandon, akakandhâ bhâb ponapa tokoh panèka. Opamana bhâb namen bhâko, lân-jhâlânan otabâ laènnèpon.

È bâbâ panèka contona bâca'an aḍhâ-kandhâ otabâ bâca'an aḍon-jandon.

Matè'è Dhâmar sareng Aèng

Èbhu : Mid, dhâmar sè ta' èyanghuy dhuli patè'è.

Hamid : Aponapa Bhu?

Èbhu : Ma' ta' bânnya' majâr ka PLN.

Hamid : Manabi jeddèng, Bhu?

Èbhu : Mon la bânnya' aèngnga dhuli patè'è ma' ollè ta' bânnya' majâr kèya. Bân pole listrik moso aèng rèya jhâ' wâng-buwâng. Angghuy bhâi saparlona.

Hamid : Èngghi, Bhu.

Tatakkramana Orèng Aḍâ-kandhâ

Orèng aḍhâ-kandhâ panèka bâḍâ atoranna. Atoranna orèng aḍhâ-kandhâ panèka lumbrâna èsambhât tatakkrama. Orèng sè saè tatakkramana èsambhât anḍhâp asor. Sabhâligghâ, orèng sè ta' saè tatakkramana èsambhât cangkolang. Manabi cangkolang ka orèng, panèka ta' èkasokanè orèng sareng bânnya' mosona.

Tatakkrama è ḍâlem aḍhâ-kandhâ otabâ aḍon-jandon opamana kodhu abhâsa èngghi bhunten manabi abu-ḍhâbu sareng orèng sè aseppowan. Bhâsa èngghi bhunten panèka tamaso' bhâsa têngghi. Dhinèng manabi abu-ḍhâbu sareng orèng sè yuswana paḍâ otabâ dhârâjhâddhâ paḍâ kèngèng aghuna'aghi bhâsa engghi enten. Bhâsa engghi enten panèka tamaso' bhâsa tengnga'an. Dhinèng manabi abu-ḍhâbu sareng orèng sè yuswana angoḍâ'an otabâ dhârâjhâddhâ langkong mabâ, kèngèng aghuna'aghi bhâsa enjâ' iyyâ.

A. Èyatorè jâwâb pètanya-pètanya è bâbâ ka'dinto kalabân pèlèyan sè palèng lerres!

1. *Bâca'an aḍhâ-kandâ èsambhât jhughân bâca'an aḍon-janḍon. Bâca'an panèka lumbrâna èyangghit ka'angghuy drama. Sabâb è ḍâlem drama bâḍâ tokoh sè bu-ḍhâbu. ḍhâbuna sadhâjâna tokoh panèka pas dhâddhi bâca'an aḍhâ-kandâ otabâ bâca'an aḍon-janḍon.*

Aḍhâsar tokèlan bâca'an è attas, bâca'an aḍhâ-kandâ èsambhât jhughân bâca'an ....

- abhâk-rembhâk
- apadhu
- aḍon-janḍon
- apètenna

2. *Bâca'an aḍhâ-kandâ lumbrâna èyangghit ka'angghuy ....*

- puisi
- serrat
- onjhângan
- drama

Soal kapèng 3-5, maghut ḍâ' puisi bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patè'è!

Èbhu : Mid, dhâmar sè ta' èyanghuy dhuli patè'è.

Hamid : Aponapa Bhu?

Èbhu : Ma' ta' bânnya' majâr ka PLN.

Hamid : Manabi jedḍèng, Bhu?

Èbhu : Mon la bânnya' aèngnga dhuli patè'è ma' ollè ta' bânnya' majâr kèya. Bân pole listrik moso aèng rèya jhâ' wâng-buwâng. Angghuy bhâi saparlona.

Hamid : Èngghi, Bhu.

3. *È ḍâlem bâca'an aḍhâ-kandâ è attas, sè abu-ḍhâbu èngghi panèka ....*

- sè ngangghit
- èbhu
- alè'
- amèr

4. *È ḍâlem bâca'an aḍhâ-kandâ è attas, sè èpakon patè'è èbhu èngghi panèka ....*

- sè ngangghit kandhâ
- drama sè bâḍâ è TV
- puisi bhâb dhâmar
- dhâmar sè ta' èyangghuy

5. *Sè èpakon ghuna'aghi saparlona è ḍâlem bâca'an aḍhâ-kandâ è attas èngghi panèka ....*

- dhâmar sareng aèng
- drama sè bâḍâ è TV
- sè ngangghit kandhâ
- dhâmar sè ta' èyangghuy

6. Rama : Mon kalowar dâri kamar,
dhâmarra patè'è, Na'!

Nono : Èngghi, Ma.

Sè èkakanḍhâ dâlem tokèlan kanḍhâ è
attas èngghi panèka bhâb ....

- a. kamar
- b. dhâmar
- c. ramana
- d. Nono

7. Rahman : Dâgghi' malem pokol pètto'
èyatorana alongghu ka
compo'.

Ali : Èngghi, bâḍâ ponapa?

Rahman : Bâḍâ salameddhân è compo'.

Sè èkakanḍhâ dâlem tokèlan kanḍhâ è
attas èngghi panèka bhâb ....

- a. Rahman
- b. dhâmar
- c. salameddhân
- d. Ali

8. Èbhu : Mid, dhâmar sè ta' èyangghuy
dhuli patè'è.

Hamid : Aponapa Bhu?

Èbhu : Ma' ta' bânnya' majâr ka PLN.

Sè èkakanḍhâ dâlem tokèlan kanḍhâ è
attas èngghi panèka bhâb ....

- a. salameddhân compo'
- b. dhâmar sè ta' èyangghuy
- c. kanḍhâna èbhu
- d. kanḍhâna Hamid

9. Hamid : Manabi jeḍḍèng, Bhu?

Èbhu : Mon la bânnya' aèngnga dhuli
patè'è ma' ollè ta' bânnya' majâr
kèya. Bân polè listrik moso

aèng rèya jhâ' wâng-buwâng.
Angghuy bhâi saporlona.

Hamid : Èngghi, Bhu.

Sè èkakanḍhâ dâlem tokèlan kanḍhâ è
attas èngghi panèka bhâb ....

- a. jeḍḍèng bânnya' aèngnga
- b. dhâmar sè ta' èyangghuy
- c. kanḍhâna èbhu
- d. kanḍhâna Hamid

10. Yanto : Matonga bhuthok urèyana
Bhu sakilo bisaos.

Bhu Saliha : Saporana, To. Ampon
èpatotok bâ'âri'.

Yanto : Èngghi Bhu, èsangghu ghi'
bâḍâ.

Sè èkakanḍhâ dâlem tokèlan kanḍhâ è
attas èngghi panèka bhâb ....

- a. jeḍḍèng bânnya' aèngnga
- b. dhâmar sè ta' èyangghuy
- c. kanḍhâna èbhu
- d. matonga bhuthok

11. Firman : Saporana Nom, kaulâ
nyambhudhâ rajhâng.

Nom Ahmad : Ya, dhuli kala' dhibi' è
dâpor. Ngalèya apa?

Firman : Ngalèya tales Nom
kadhiyâ ampon rajâ.

Sè èkakanḍhâ dâlem tokèlan kanḍhâ è
attas èngghi panèka bhâb ....

- a. salameddhân compo'
- b. dhâmar sè ta' èyangghuy
- c. nyambhudhâ rajhâng
- d. kaèlangan tales

12. Èbhu : Man, sassa'an dhuli tolong!
 Rahman : Mangkèn dhimèn Bhu, kaulâ ghi' makalowara mano'.
 Èbhu : Dhuliyân Man, ma' masè omðemma tambâ lèngkep!
 Rahman : Èngghi, Bhu.
- Sè èkakanḍhâ ḍâlem tokèlan kanḍhâ è attas èngghi panèka bhâb ....
- makalowara mano'
  - omðemma lèngkep
  - makon dhuliyân
  - nolong sassa'an
13. Èbhu : Arapa'a ma' ngala' cobik?
 Ratna : Arojhâghâ pao, Bhu.
 Èbhu : Abhâreng sapa?
 Ratna : Ca-kanca Bhu. Ka' ḍissa' ampon akompol.
- Sè èkakanḍhâ ḍâlem tokèlan kanḍhâ è attas èngghi panèka bhâb ....
- arojhâghâ pao
  - ngala' cobik
  - ca-kancana akompol
  - abhâreng ca-kanca
14. Rama : Ta, kala'aghi rajhâng è ḍâpor!
 Ita : Ngalèya ponapa, Ma?
 Rama : Namenna bhibhiddhâ jhâtè.
 Ita : Èbhâḍhiyâ ponapa, Ma?
 Rama : Paghi' mon alè'na akuliyâ nyaman jhuwâl bhungkana.
- Sè èkakanḍhâ ḍâlem tokèlan kanḍhâ è attas èngghi panèka bhâb ....
- ngala' rajhâng
  - namenna jhâtè
  - ngalèya jhâtè
  - alè'na akuliyâ
15. Èbhu : Man, sassa'an dhuli tolong!
 Rahman : Mangkèn dhimèn Bhu, kaulâ ghi' makalowara mano'.
 Èbhu : Dhuliyân Man, ma' masè omðemma tambâ lèngkep!
 Rahman : Èngghi, Bhu.
- ḍhâ-tanḍhâna bâca'an aḍon-janḍon è ḍâlem tokèlan kanḍhâ è attas èngghi panèka ...
- Titi' ḍuwâ' sareng tanḍhâ serro.
  - Titi' ḍuwâ', sareng bhisat.
  - Titi' ḍuwâ' sareng aksara raja.
  - Titi' ḍuwâ' sareng koma.
16. Rama : Mon kalowar ḍâri kamar, dhâmarra patè'è, Na' !
 Nono : Èngghi, Ma.
- ḍhâ-tanḍhâna bâca'an aḍon-janḍon è ḍâlem tokèlan kanḍhâ è attas èngghi panèka ...
- Titi' ḍuwâ' sareng tanḍhâ serro.
  - Titi' ḍuwâ', sareng bhisat.
  - Titi' ḍuwâ' sareng aksara raja.
  - Titi' ḍuwâ' sareng koma.
17. Hamid : Manabi jeḍḍèng, Bhu?
 Èbhu : Mon la bânnya' aèngnga dhuli patè'è ma' ollè ta' bânnya' majâr kèya. Bân polè listrik moso aèng rèya jhâ' wâng-buwâng. Angghuy bhâi saparlonâ.
- Hamid : Èngghi, Bhu.

ḍhâ-tanḍhâna bâca'an aḍon-janḍon è ḍâlem tokèlan kanḍhâ è attas èngghi panèka ...

- Titi' ḍuwâ' sareng tanḍhâ serro.
- Titi' ḍuwâ', sareng tanḍhâ tanya.
- Titi' ḍuwâ' sareng aksara raja.
- Titi' ḍuwâ' sareng koma.

Soal kapèng 18-21, maghut ḍâ' puisì bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

Orèng aḍhâ-kanḍhâ panèka bâḍâ atoranna. Atoranna orèng aḍhâ-kanḍhâ panèka lumbrâna èsambhât tatakkrama. Orèng sè saè tatakkramana èsambhât anḍhâp asor. Sabhâligghâ, orèng sè ta' saè tatakkramana èsambhât cangkolang. Manabi cangkolang ka orèng, panèka ta' èkasokanè orèng sareng bânnnya' mosona.

- È ḍâlem tokèlan bâca'an è attas, atoranna orèng aḍhâ-kanḍhâ panèka lumbrâna èsambhât ....
  - aḍon-janḍon
  - cangkolang
  - tata krama
  - atoranna
- Orèng sè saè tatakkramana èsambhât ....
  - ngastètè
  - pènter
  - anḍhâp asor
  - cangkolang

20. Orèng sè ta' saè tatakkramana èsambhât ....

- anḍhâp aso
- cangkolang
- pènter
- ngastètè

21. Manabi cangkolang ka orèng, panèka ta' èkasokanè orèng sareng bânnnya' ....

- kancana
- mosona
- trètanna
- sapopona

22. Tatakkrama è ḍâlem aḍhâ-kanḍhâ opamana kodhu abhâsa èngghi bhunten manabi abu-ḍhâbu sareng orèng sè ....

- angoḍâ'ân
- èkasennengngè
- kènthel
- aseppowan

23. Bhâsa èngghi bhunten panèka tamaso' bhâsa ....

- tèngghi
- mabâ
- tengnga'an
- kasar

24. Bhâsa engghi entenna oca' sèngko' èngghi panèka ....

- kaulâ
- bulâ
- abdhina
- abdhi dhâlem

25. Bhâsa engghi entenna oca' bâ'na èngghi panèka ....
 a. sapèyan
 b. dhika
 c. abdhina
 d. panjhennengngan
26. Bhâsa engghi entenna oca' è ðimma èngghi panèka ....
 a. è ghu'emma
 b. ka'ðimma bisaos
 c. è ka'ðimma
 d. neng ka'emma
27. Bhâsa èngghi bhuntenna oca' amèmpè èngghi panèka ....
 a. asèram
 b. asarèn
 c. asopenna
 d. jhângsèra
28. Bhâsa enjâ'-iyyâna oca' ghânèko èngghi panèka ....
 a. keddhâ'
 b. jârèya
 c. apek
 d. pèpè
29. Bhâsa enjâ'-iyyâna oca' sanonto èngghi panèka ....
 a. sèngko'
 b. satèya
 c. apek
 d. pèpè
30. Bhâsa enjâ'-iyyâna oca' bulâ èngghi panèka ....
 a. sèngko'
 b. jârèya
 c. apek
 d. pèpè

B. Ngèrèng karembhâk sareng ghâlipo'na ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè sorop!

1. Rahman : Ðâgghi' malem pokol pètto' èyatorana alongghu ka compo'.
 Ali : Èngghi, bâðâ ponapa?
 Rahman : Bâðâ salameddhân è compo'.
 È ðâlem tokèlan kanðhâ è attas, Rahman ngonjhâng Ali pokol _____
2. Èbhû : Mid, dhâmar sè ta' èyanghuy dhuli patè'è.
 Hamid : Aponapa Bhû?
 Èbhû : Ma' ta' bânnya' majâr ka PLN.
 È ðâlem tokèlan kanðhâ è attas, sè èpakon patè'è sareng èbhû èngghi panèka

3. Hamid : Manabi jeddèng, Bhu?
Èbhu : Mon la bânnya' aèngnga dhuli patè'è ma' ollè ta' bânnya' majâr kèya. Bân polè listrik moso aèng rèya jhâ' wâng-buwâng. Angghuy bhâi saporlona.
Hamid : Èngghi, Bhu.
È dâlem tokèlan kandhâ è attas, sè èpakon jhâ' wâng-buwâng èngghi panèka
-
4. Yanto : Matonga bhuthok urèyana Bhu sakilo bisaos.
Bhu Saliha : Saporana, To. Ampon èpatotok bâ'âri'.
Yanto : Èngghi Bhu, èsangghu ghi' bâdâ.
È dâlem tokèlan kandhâ è attas, sè èpatongana Yanto èngghi panèka
-
5. Firman : Saporana Nom, kaulâ nyambhudhâ rajhâng.
Nom Ahmad : Ya, dhuli kala' dhibi' è dâpor. Ngalèya apa?
Firman : Ngalèya tales Nom kadhiyâ ampon rajâ.
È dâlem tokèlan kandhâ è attas, sè èkalèya Firman èngghi panèka
-
6. Èbhu : Man, sassa'an dhuli tolong!
Rahman : Mangkèn dhimèn Bhu, kaulâ ghi' makalowara mano'.
Èbhu : Dhuliyân Man, ma' masè omðemma tambâ lèngkep!
Rahman : Èngghi, Bhu.
È dâlem tokèlan kandhâ è attas, sè èpakon tolong Èbhu ka Rahman èngghi panèka
-
7. Èbhu : Arapa'a ma' ngala' cobik?
Ratna : Arojhâghâ pao, Bhu.
Èbhu : Abhâreng sapa?
Ratna : Ca-kanca Bhu. Ka' dïssa' ampon akompol.
È dâlem tokèlan kandhâ è attas, sè èrojhâghâ Ratna èngghi panèka
-

8. Rama : Ta, kala'aghi rajhâng è dâpor!
Ita : Ngalèya ponapa, Ma?
Rama : Namenna bhibhiddhâ jhâtè.
Ita : Èbhâḍhiyâ ponapa, Ma?
Rama : Paghi' mon alè'na akuliyâ nyaman jhuwâl bhungkana.
È dâlem tokèlan kanḍhâ è attas, sè ètamenna Rama èngghi panèka

---

9. Èbhu : Sèngko' tolongè nyèksèk kellana tenggâng rèya!
Ratna : Èbhâḍhiyâ ponapa, Bhu?
Èbhu : Èkaghâbâyâ ko-pako.
Ratna : Manabi lastarè èsèksèk pas èpakadhiponapa'a, Bhu?
Èbhu : Jhemmor ghâllu pakerrèng!
È dâlem tokèlan kanḍhâ è attas, sè èpakon tolongè Èbhu ka Ratna èngghi panèka

---

10. Èbhu : Ma' cè' nyamanna jhâjhân rèya. Jhâjhân apa nyamana?
Ratna : Ka'dinto olet Bhu. Kaulâ ghi' bhuru ngobângè è Lènteng.
Èbhu : O, kabenderrân sèngko' anḍi' kanca è Lènteng.
Ratna : Kadhiponapa manabi notobhân ajhâr carana abhâḍhi, Bhu?
Èbhu : Yâ, sèngko' ghi' atanya'a ghâllu ka tang kanca pola tao carana aghâbây.
È dâlem tokèlan kanḍhâ è attas, sè èyobângè Ratna è Lènteng èngghi panèka

---

C. Èyatorè karembhâk sareng ghâlipò'na ka'angghuy materros bâca'an è bâbâ panèka!

Nyambhut Anḍhâ

Malik : Saporana, Nom. Kaulâ terro bhut-nyambhudhâ

Nom Zainal : Iyâ, mara ngènjhâma apa?

Malik : Nyambhudhâ anḍhâ _____

D. Èyatorè tokèlan bâca'an è attas salèn ka bhâsa engghi enten!

Four horizontal lines for writing an answer.

E. Ngèrèng karembhâk sareng ghâlipo'na ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè sorop!

1. Rahman : Ðâgghi' malem pokol pètto' èyatorana alongghu ka compo'.

Ali : Èngghi, bâðâ ponapa?

Rahman : Bâðâ salameddhân è compo'.

Bhâsa engghi entenna okara Èngghi, bâðâ ponapa è ðâlem tokèlan kandhâ è attas, èngghi panèka _____

2. Èrlan : Mid, kalambhina bâ'na sè ta' èyangghuy rowa èpènta'a sèngko'.

Hamid : Kalambhi sè kemma?

Èrlan : Sè pramuka rowa.

Bhâsa engghi entenna okara sè pramuka rowa è ðâlem tokèlan kandhâ è attas, èngghi panèka _____

3. Hamid : Manabi jeððèng, Bhu?

Èbhu : Mon la bânnya' aèngnga dhuli patè'è ma' ollè ta' bânnya' majâr kèya. Bân polè listrik moso aèng rèya jhâ' wâng-buwâng. Angghuy bhâi saporlona.

Hamid : Èngghi, Bhu.

Bhâsa ènjâ' iyyâna okara manabi jeððèng, Bhu, è ðâlem tokèlan kandhâ è attas, èngghi panèka _____

4. Yanto : Matonga bhuthok urèyana Bhu sakilo bisaos.

Bhu Saliha : Saporana, To. Ampon èpatotok bâ'âri'.

Yanto : Èngghi Bhu, èsangghu ghi' bâdâ.

Bhâsa ènjâ' iyyâna okara matonga bhuthok urèyana Bhu sakilo bisaos è dâlem tokèlan kanḍhâ è attas, èngghi panèka _____

5. Firman : Saporana Nom, kaulâ nyambhudhâ rajhâng.

Nom Ahmad : Ya, dhuli kala' dhibi' è dâpor. Ngalèya apa?

Firman : Ngalèya tales Nom kadhiyâ ampon rajâ.

Bhâsa èngghi bhuntenna okara ya, dhuli kala' dhibi' è dâpor è dâlem tokèlan kanḍhâ è attas, èngghi panèka _____

6. Èbhu : Man, sassa'an dhuli tolong!

Rahman : Mangkèn ḍhimèn Bhu, kaulâ ghi' makalowara mano'.

Èbhu : Dhuliyân Man, ma' masè omḍemma tambâ lèngkep!

Rahman : Èngghi, Bhu.

Bhâsa ènjâ' iyyâna okara mangkèn ḍhimèn Bhu, kaulâ ghi' makalowara mano' è dâlem tokèlan kanḍhâ è attas, èngghi panèka _____

7. Èbhu : Arapa'a ma' ngala' cobik?

Ratna : Arojhâghâ pao, Bhu.

Èbhu : Abhâreng sapa?

Ratna : Ca-kanca Bhu. Ka' ḍissa' ampon akompol.

Bhâsa èngghi entenna okara arapa'a ma' ngala' cobik è dâlem tokèlan kanḍhâ è attas, èngghi panèka _____

8. Rama : Ta, kala'aghi rajhâng è dâpor!

Ita : Ngalèya ponapa, Ma?

Rama : Namenna bhibiddhâ jhâtè.

Ita : Èbhâḍhiyâ ponapa, Ma?

Rama : Paghi' mon alè'na akuliyâ nyaman jhuwâl bhungkana.

Bhâsa èngghi entenna okara ngalèya ponapa, Ma è dâlem tokèlan kanḍhâ è attas, èngghi panèka _____

9. Èbhu : Sèngko' tolongè nyèksèk kellana tenggâng rèya!

Ratna : Èbhâḍhiyâ ponapa, Bhu?

Èbhu : Èkaghâbâyâ ko-pako.

Ratna : Manabi lastarè èsèksèk pas èpakadhiponapa'a, Bhu?

Èbhu : Jhemmor ghâllu pakerrèng!

Bhâsa engghi entenna okara sèngko' tolongè nyèksèk kellana tenggâng rèya è ḍâlem tokèlan kanḍhâ è attas, èngghi panèka _____

10. Èbhu : Ma' cè' nyamanna jhâjhân rèya. Jhâjhân apa nyamana?

Ratna : Ka'ḍinto olet Bhu. Kaulâ ghi' bhuru ngobângè è Lènteng.

Èbhu : O, kabenderrân sèngko' anḍi' kanca è Lènteng.

Ratna : Kadhiponapa manabi notobhân ajhâr carana abhâḍhi, Bhu?

Èbhu : Yâ, sèngko' ghi' atanya'a ghâllu ka tang kanca pola tao carana aghâbây.

Bhâsa engghi entenna okara ma' cè' nyamanna jhâjhân rèya. Jhâjhân apa nyamana è ḍâlem tokèlan kanḍhâ è attas, èngghi panèka _____

F. Ngèrèng karembhâk sareng ghâlipo'na ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè sorop!

1. Èyatorè sampèyan akanḍâ sareng kancana bhâb listrik! Bhâsa sè èghuna'aghi èngghi panèka bhâsa enjâ' iyâ!

2. Èyatorè sampèyan akanḍâ sareng kancana bhâb listrik! Bhâsa sè èghuna'aghi èngghi panèka bhâsa èngghi bhunten!

Peduli terhadap Lingkungan Hidup

Kompetensi Dasar

- 3.3 Mengenal dan memahami unsur intrinsik teks cerita rakyat secara lisan dan tulis
- 4.3 Menceritakan kembali teks cerita rakyat sesuai dengan urutan yang benar

Rèngkessan

Bâca'an Narasi

Bâca'an narasi panèka bâca'an sè nyarèta'aghi sèttong kadhâddhiyân. Saè sè bhâkal bâḍâ tor kèngèng jhughân carètana kadhâddhiyân sè ampon kalampan. Kèngèng jhughân narasi otabâ carèta sè ollèna ngen-angenna sè ngangghit narasi. Narasi sè ollèna ngen-angenna sè ngangghit panèka èstona taḍâ' otabâ ta' onèng rassana èlampa'aghi.

Bâca'an narasi panèka kèngèng nyarèta'aghi manossa. Orèng sè bâḍâ è ḍâlem carèta panèka ècapo' pokpara. Ponapa'a bisaos sè aropa pokpara panèka terro èpaèlanga. Manabi kèngèng ponapa bisaos sè andhâddhiyâgghi orèng sè ècarèta'aghi panèka ta' saè, terro aobâ'â dhâddhi nyamporna'aghi ka orèng sè èkacarèta.

Salaènna orèng, bâḍâ jhughân sè dhâddhi carèta panèka kèbân. Namong kèbân sè ècèta'aghi panèka ghuliennengnga èangghep akadhiyâ manossa. Tèngka lakona kèbân panèka ècarèta'aghi akadhiyâ manossa.

Narasi panèka jhughân kèngèng nyarèta'aghi tamennan. Namong tamennan sè ècarèta'aghi panèka ghuliennengnga èangghep akadhiyâ manossa. Manabi manossa panèka dhuka, è ḍhâlem narasi ka'ḍinto tamennan sè ècarèta'aghi panèka dhuka akadhi ponapa sè èlakonè manossa.

Bâca'an narasi panèka manabi èbirjhi' bâḍâ bâgiyân-bâgiyâna. Dhinèng bâgiyân-bâgiyâna bâca'an narasi panèka akadhi tokoh, latar, sareng kabâḍâ'ân atèna tokoh nalèka carèta panèka ècarèta'aghi. Bâgiyân-bâgiyâna bâca'an narasi panèka ta' asa-pèsa, namong dhâddhi sèttong carèta.

A. Èyatorè jâwâb pètanya-pètanya è bâbâ ka'ḍinto kalabân pèlèyan sè palèng lerres!

- Sè bâḍâ è sakobhengnga panèka kodhu ....
a. èndhâ   c. keddhâ'
b. perna   d. bhersè
- Bhâb bersèna sakobhengnganna sampèyan panèka kèngèng èpadhâddhi ....
a. bhersè   c. carèta
b. soal   d. sambhâdhân
- Bâca'an narasi panèka bâca'an sè nyarèta'aghi sèttong ....
a. kadhâddhiyân
b. soal
c. carèta
d. sambhâdhân
- Kèngèng jhughân narasi otabâ carèta sè ollèna ngen-angenna sè ....
a. ngangghit   c. ....
b. ....   d. ....
- Bâca'an narasi panèka kèngèng jhughân nyarèta'aghi ....
a. kadhâddhiyân   c. narasi
b. manossa   d. soal
- Ponapa'a bisaos sè aropa pokpara panèka terro ....
a. èpabhersèya   c. carètana
b. soalla   d. èpaèlanga
- Orèng sè bâḍâ è ḍâlem carèta panèka ècapo' ....
a. pokpara   c. narasi
b. manossa   d. soal
- Salaènna orèng, bâḍâ jhughân sè dhâddhi carèta panèka ....
a. kadhâddhiyân   c. narasi
b. manossa   d. kèbân
- Narasi panèka jhughân kèngèng nyarèta'aghi ....
a. pokpara   c. narasi
b. tamennan   d. soal
- Manabi manossa panèka dhuka, è ḍhâlem narasi ka'ḍinto tamennan sè ècarèta'aghi panèka ....
a. mate   c. jhâghâ
b. tèḍung   d. dhuka
- Bâca'an narasi panèka manabi èbirjhi' bâḍâ ....
a. manossana
b. kèbâanna
c. bâgiyân-bâgiyâanna
d. tokohna
- Sè ta' tamaso' bâgiyâanna bâca'an narasi èngghi panèka ....
a. tokoh   c. setting
b. latar   d. asa-pèsa

13. Sè èsambhât tokoh èngghi panèka orèng otabâ ghâḍhuwân têngka lako akadhiyâ ....
- a. orèng   c. bhâjâ
b. macan   d. dhâlîma
14. Sè èsambhât latar èngghi panèka kennengan, bâkto, sareng kabâḍâ'anna atè sè bâḍâ è ḍâlem ....
- a. buku   c. alas
b. carèta   d. songay
15. Sè ta' tamaso' bâkto opamana ....
- a. cè' nèsserra
b. ghi' jhâman kona
c. bâkto malem
d. bâkto sèyang
16. Sè ta' tamaso' kabâḍâ'anna atè sè bâḍâ è ḍâlem carèta opamana ....
- a. tako'   c. posing
b. nèser   d. malem
17. Abhersèyan panèka bânne kawâjibhâna sèttong orèng, namong sadhâjâna panèka ghâḍhuwân ....
- a. compo'   c. kawâjibhân
b. lomarè   d. kakobâsa'an
18. Manabi keddhâ' nolongè abhersèyan èngghi panèka ....
- a. kaulâ   c. tarètan
b. sampèyan   d. sapopo
19. Narasi panèka carètana sèttong kadhâddhiyân sè bhâkal bâḍâ tor kèngèng jhughân carètana kadhâddhiyân sè ampon ....
- a. kalampan   c. èsassa
b. ètolès   d. èghulâi
20. Sampèyan kodhu nolongè abhersèyan manabi ....
- a. ngangghit   c. keddhâ'
b. bhersè   d. èndhâ

Soal kapèng 21-30 maghut ḍâ' carèta bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

Carètana Pangèran Lor

Pangèran Lor panèka asmana rato sè ngobâsanè Songennep. È bâkto pamarèntaanna Pangèran Lor panèka Rato Bhâli alorok perrang ka Songennep. Bhâlâna Rato Bhâli kasokan matelloghâ Songennep.

Sa'amponna mèrèng jhâ' naghârâna èlorok naghârâ laèn, Pangèran Lor pas makon papatèna sè asmana Wangsaḍumèttra ka'angghuy nabbhu bhendhi perrang. Ta' abit bhâllâ Songennep ampon asanat ka'angghuy aperrang sareng Rato Bhâli.

Pangèran Bâtopotè ngatorè pamangghi ḍâ' ka Pangèran Lor sopajâ nyarè dhina sè saè manabi aperranga sambu ngantos rabuna Pangèran Wètan sè acabis ka Majjhâpaèt, namong Pangèran Lor ta' kasokan. Pangèran Lor ta' kowat manabi ngoladhi ra'yat Songennep èlorok naghârâ laèn.

È dâlem paperrangan, Pangèran Lor sareng papatèna sè asmana Wangsadumèttra sèdhâ. Pangèran Bâtopotè jhughân sèdhâ è dâlem paperrangan. Pojhur Rato Bhâli sareng bhâlâna èpatellok tor èsèdhânè sareng Pangèran Wètan.

21. Pangèran Lor panèka asmana rato sè ngobâsanè ....
 a. Bhângkalan   c. Songennep
 b. Mekkasân   d. Sampang
22. Pangèran Lor èlorok rato sè ngobâsanè ....
 a. Bhâli   c. Songennep
 b. Mekkasân   d. Sampang
23. Asmana rato sè alorok Pangèran Lor èngghi panèka ....
 a. Rato Bhâli
 b. Rato Mekkasân
 c. Rato Songennep
 d. Rato Sampang
24. Sè èkasokanè Bhâlâna Rato Bhâli èngghi panèka ....
 a. matelloghâ Songennep
 b. matelloghâ Sampang
 c. matelloghâ Mekkasân
 d. matelloghâ Bhângkalan
25. Pangèran Lor pas makon papatèna sè asmana Wangsadumèttra ka'angghuy .....
 a. alorok Rato Bhâli
 b. matelloghâ Songennep
 c. nabbhu bhendhi perrang
 d. matelloghâ Bhângkalan
26. Wangsadumèttra nabbhu bhendhi perrang sa'amponna èpakon ....
 a. Rato Bhâli
 b. Pangèran Lor
 c. Rato Mekkasân
 d. Rato Sampang
27. Bhâllâ Songennep ampon asanat ka'angghuy aperrang sareng ....
 a. Rato Mekkasân
 b. Rato Bhâli
 c. Rato Sampang
 d. Pangèran Lor
28. Pangèran Wètan sè èpakon antos ka Pangèran Lor prappa'na acabis ka ....
 a. Majjhâpaèt
 b. Sampang
 c. Mekkasân
 d. Bhâli
29. Pangèran Lor ta' kowat manabi ngoladhi ra'yat Songennep èlorok ....
 a. Rato Bhâli
 b. naghârâ laèn
 c. Majjhâpaèt
 d. moso laèn
30. Sè sèdhâ è dâlem paperrangan èngghi panèka ....
 a. Pangèran Lor
 b. Pangèran Sampang
 c. Pangèran Wètan
 d. Rato Mekkasân

B. Ngèrèng karembhâk sareng ghâlipo'na ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè sorop!

1. Rato Bhâli alorok perrang ka Songennep nalèka pamarèntaanna _____
_____
2. Pangèran Lor, papatèna sè asmana Wangsaḍumèttra sareng bhâlâ Songennep ampon asanat ka'angghuy aperrang sareng Rato Bhâli Sa'amponna mèreng jhâ' naghârâna èlorok _____
_____
3. Pangèran Lor ta' kasokan ka pamangghina Pangèran Bâtopotè polana _____
_____
4. Rato Bhâli alorok perrang ka Songennep polana _____
_____
5. Sa'amponna Wangsaḍumèttra nabbhu bhendhi perrang, bhâllâ Songennep ampon asanat ka'angghuy aperrang sareng _____
_____
6. Pangèran Lor ta' kowat manabi ngoladhi ra'yat Songennep èlorok naghârâ laèn. Kantos ta' kasokan ka pamangghina _____
_____
7. Sè ètabbhu Wangsaḍumèttra ka'angghuy makompol bhâllâ Songennep èngghi panèka _____
_____
8. Rato Bhâli alorok perrang ka Songennep ka'angghuy matelloghâ Songennep nalèka _____
_____
9. Sa'amponna mèreng jhâ' naghârâna èlorok naghârâ laèn, Pangèran Lor kasokan makompol bhâllâ Songennep pas makon papatèna sè asmana èngghi panèka _____
_____
10. Sè sèdhâ è ḍâlem paperrangan polana abhillâi naghârâna rèngghi panèka _____
_____

C. Ngèrèng karembhâk sareng ghâlipo'na ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè sorop!

1. *Pangèran Lor panèka asmana rato sè ngobâsanè Songennep. È bâkto pamarèntaanna Pangèran Lor panèka Rato Bhâli alorok perrang ka Songennep. Bhâlâna Rato Bhâli kasokan matelloghâ Songennep.*

Èyatorè serrat okara sè nanḍhâ'âghi asmana rato Songennep sè ngobâsanè Songennep nalèka Rato Bhâli alorok perrang ka Songennep è ḍâlem tokèlan carèta è attas!

---

2. *Sa'amponna mèreng jhâ' naghârâna èlorok naghârâ laèn, Pangèran Lor pas makon papatèna sè asmana Wangsaḍumèttra ka'angghuy nabbhu bhenḍhi perrang. Ta' abit bhâllâ Songennep ampon asanat ka'angghuy aperrang sareng Rato Bhâli.*

Èyatorè serrat okara sè nanḍhâ'âghi jhâ' bhâllâ Songennep ta' tako' ka'angghuy aperrang sareng Rato Bhâli è ḍâlem tokèlan carèta è attas!

---

3. *Sa'amponna mèreng jhâ' naghârâna èlorok naghârâ laèn, Pangèran Lor pas makon papatèna sè asmana Wangsaḍumèttra ka'angghuy nabbhu bhenḍhi perrang. Ta' abit bhâllâ Songennep ampon asanat ka'angghuy aperrang sareng Rato Bhâli.*

Èyatorè serrat okara sè nanḍhâ'âghi jhâ' Pangèran Lor dhuka sa'amponna mèreng jhâ' naghârâna èlorok naghârâ laèn è ḍâlem tokèlan carèta è attas!

---

4. *Pangèran Bâtopotè ngatorè pamangghi ḍâ' ka Pangèran Lor sopajâ nyarè dhina sè saè manabi aperranga sambu ngantos rabuna Pangèran Wètan sè acabis ka Majjhâpaèt, namong Pangèran Lor ta' kasokan. Pangèran Lor ta' kowat manabi ngoladhi ra'yat Songennep èlorok naghârâ laèn.*

Èyatorè serrat okara sè nanḍhâ'âghi jhâ' Pangèran Lor mèkkèrè ra'yat Songennep katèmbhâng abâ'na dhibi' è ḍâlem tokèlan carèta è attas!

---

5. *È ḍâlem paperrangan, Pangèran Lor sareng papatèna sè asmana Wangsaḍumèttra sèdhâ. Pangèran Bâtopotè jhughân sèdhâ è ḍâlem paperrangan. Pojhur Rato Bhâli sareng bhâlâna èpatellok tor èsèdhânè sareng Pangèran Wètan.*

Èyatorè serrat okara è ḍâlem tokèlan carèta è attas sè ajhârbâ'âghi rèng-orèng sè sèdhâ è ḍâlem paperrangan!

Kompetensi Dasar

- 3.4 Mengetahui, memahami, dan mengidentifikasi jenis karangan narasi dan deskripsi
- 4.3 Menulis jenis karangan narasi dan deskripsi

Rènkessan

Bhân-sabbhân orèng panèka ngaghungè kabhutowan. Ka'angghuy nyokobhi kabhutowan panèka, orèng kodhu alako. Lalakon sè kèngèng èlakonè panèka bânnya' macemma. Akadhi rèng tanè, dhâghâng, pongghâbâ, polisi, sareng samacemma.

Sumber: i.ytimg.com

Manabi orèng panèka alako tantona pas èparèngè obâng ongkossa alako. Obâng panèka pas èkènnèng ka'angghuy ngobângè bhârâng sè èkabhuto.

Angghidhân *Narasi*

Angghidhân *narasi* èngghi panèka sala sèttong macemma angghidhân sè èssèna nyarèta'aghi sèttong kadhâddhiyân. Opamana carèta nalèka alako. Manabi acarèta bhâb ponapa'a bisaos, panèka bâḍâ ongrodhâna. Ponapa sè kodhu kacarèta ka'aḍâ' sareng ponapa sè kodhu kacarèta bingkèngan panèka èsambhât ongrodhâna carèta. Ongrodhâna carèta panèka aropa'aghi sala sèttong macemma ḍhâ-tanḍhâna angghidhân *narasi*.

Sè èkamaksot sareng ongrodhâna carèta èngghi panèka bâḍâ mamolanna carèta, pokparana carèta, kantos carèta panèka èpongkasè. Mamolanna carèta panèka èssèna molaè makènnal pasèra sè bhâkal èkacarèta, è ka'ḍimma carèta panèka kènnèngganna, bilâ kadhâddhiyâna carèta panèka.

Manabi èssèna angghidhân *narasi* panèka carèta, tantona bâḍâ sè èkacarèta otabâ bâḍâ sè ècarèta'aghiyâ. Sè èkacarèta otabâ sè ècarèta'aghi panèka èsambhât tokoh. Lumbrâna *tokoh* panèka abujut orèng, kèbân, tamennan, otabâna kèngèng jughân bhârâng.

Angghidhân *narasi* panèka kèngèng nyarèta'aghi kadhâddhiyân sè saongghuna taḍâ'. Kadhâddhiyâ panèka namong coma angghidhâna orèng. Polana pènter sè acarèta, pas kaoladhân dhi-kadhiyâ ongghuwân. Ènghalè panèka coma ngen-angenna sè ngangghit.

Angghidhân *narasi* panèka kèngèng nyarèta'aghi kadhâddhiyân sè ghu-ongghu bâḍâ. Carèta panèka bâḍâ ongrodhân kadhâddhiyâna. Sanaosa carèta panèka ghu-ongghu bâḍâ namong pèkkèranna orèng sè ngangghit panèka tanoro' èkacarèta. Opamana dhuka, ta' senneng, mellas kantos nèser sareng saterrossa.

Angghidhân Deskripsi

Bhâ' onènga sampèyan, ponapa *deskripsi* panèka? *Deskripsi* panèka tamaso' macemma angghidhân sè aghâmbârrâghi sèttong bhârâng kantos orèng sè maos angghidhân panèka kèngèng ghâmbhârân kadhiponapa bhârângnga. Orèng sè ngangghit *deskripsi* panèka kodhu onèng nyarè ca'-oca' bhâkal aghâmbhârâghiyâ bhârâng otabâ kadhâddhiyân.

Orèng sè ngangghit *deskripsi* panèka kodhu abirjhi' kalabân ca'-oca' bhârâng otabâ kadhâddhiyân. Kadhiponapa bujuddhâ, bârnana, bâḍâ ponapana sareng ḍhâ-tanḍhâ laèna kantos orèng sè maos panèka dhi-kadhiyâ ngoladhi dhibi' bhârângnga. Opamana abhâḍhiyâ *deskripsina* po-sapo lèntè. Po-sapo panèka èbhâḍhi ḍâri bânnya' lèntèna nyèor, pas ètalè'è èpadhâddhi sèttong kalabân koko.

Dhâddhi *deskripsi* panèka bâḍâ ḍuwâ' macem. Kapèng sèttong *deskripsi* sè aghâmbârrâghi sèttong bhârâng bisaos. Sè èghâmbârrâghi panèka namong nojjhu ḍâ' kâ bhârâng panèka bisaos. Ponapa sè bâḍâ è sakobhengnga panèka ta' èghâmbârrâghi.

Sè kapèng ḍuwâ' èngghi panèka *deskripsi* sè aghâmbârrâghi sèttong bhârâng sareng ponapa'a bisaos sè bâḍâ è sakobhengnga. Kantos sè maos *deskripsi* panèka dhi-kadhiyâ ngoladhi dhibi' bhârângnga sareng ponapa sè bâḍâ è sakobhengnga. Orèng sè maos *deskripsi* panèka langkong ghenna' ghâḍhuwân ghâmbhârân bhâb bhârâng panèka.

A. Èyatorè jâwâb pètanya- pètanya è bâbâ ka'ḍinto kalabân pèlèyan sè palèng lerres!

1. Sala sèttong macemma angghidhân sè èssèna nyarèta'aghi sèttong kadhâddhiyân èsambhât ....
  - a. angghidhân narasi
  - b. angghidhânna morèd
  - c. carèta kona
  - d. angghidhânna ghuru
2. Èssèna angghidhân narasi èngghi panèka ....
  - a. carètana sèttong kadhâddhiyân
  - b. carètana sèttong dhisa
  - c. carètana sèttong kottha
  - d. carètana sèttong kèbân
3. Angghidhân narasi èngghi panèka sala sèttong macemma ....
  - a. Puisi
  - b. Serrat
  - c. angghidhân
  - d. tembhâng
4. Manabi acarèta bhâb ponapa'a bisaos, panèka bâḍâ ....
  - a. kèbânna
  - b. ongrodhânna
  - c. orèngnga
  - d. bukuna
5. Ponapa sè kodhu kacarèta ka'adâ' sareng ponapa sè kodhu kacarèta bingkèngan panèka èsambhât ....
  - a. carètana sèttong dhisa
  - b. carètana sèttong kottha
  - c. ongrodhânna carèta
  - d. carètana sèttong kèbân
6. Ponapa sè kodhu kacarèta ka'adâ' lumbrâna èkacarèta ....
  - a. bingkèngan
  - b. pataḍâ'
  - c. ros-terrosan
  - d. ka'adâ'
7. Ponapa sè kodhu kacarèta bingkèngan lumbrâna èkacarèta ....
  - a. bingkèngan
  - b. pataḍâ'
  - c. ros-terrosan
  - d. ka'adâ'
8. Ongrodhânna carèta panèka aropa'aghi sala sèttong macemma ḍhâ-tanḍhâna angghidhân ....
  - a. *narasi*
  - b. kèbân
  - c. orèng
  - d. tamennan
9. Manabi èssèna angghidhân narasi panèka carèta, tantona bâḍâ sè ....
  - a. kèbânna
  - b. tamennanna
  - c. èkacarèta
  - d. lèbur
10. Sala sèttong macemma ḍhâ-tanḍhâna angghidhân narasi èngghi panèka ....
  - a. carètana sèttong dhisa
  - b. carètana sèttong kottha

- c. ongrodhâna carèta
d. carètana sèttong kèbân
11. Sè èkacarèta otabâ sè ècarèta'aghi panèka èsambhât ....
a. tokoh   c. ongrodhân
b. kottha   d. kèbân
12. Ongrodhâna carèta panèka aropa'aghi sala sèttong ... ðhâ-tanðhâna angghidhân narasi.
a. tojjhuwân
b. macemma
c. èssèna
d. bânnya'na
13. Tokoh èngghi panèka sè èkacarèta otabâ sè ....
a. tojjhuwân
b. macemma
c. èssèna
d. ècarèta'aghi
14. Lumbrâna tokoh panèka abujut orèng, kèbân, tamennan, otabâna kèngèng jughân ....
a. tojjhuwân   c. èssèna
b. macemma   d. bhârâng
15. Sè tamaso' ðhâ-tanðhâna angghidhân narasi èngghi panèka ....
a. carètana dhisa
b. carètana kottha
c. ongrodhâna bâkto
d. carètana kèbân
16. narasi panèka nyamana ....
a. pangorèbhân
b. ongrodhân
c. macemma angghidhân
d. kadhâddhiyân
17. Ongrodhâna carèta panèka nyamana ....
a. bâgiyâna narasi
b. bingkèngnga narasi
c. ngollè'è narasi
d. mamolanna narasi
18. Ongrodhâna narasi èngghi panèka ...
a. ponapa sè kodhu kacarèta ka'adâ' sareng ponapa sè kodhu kacarèta bingkèngan.
b. ponapa sè kodhu kacarèta bingkèngan b. è ðâlem carèta sè bâðâ è narasi.
c. ponapa sè kodhu kacarèta ka'adâ' è ðâlem carèta sè bâðâ è narasi.
d. Èssèna carèta sè bâðâ è narasi buntèn ta' è adâ' ponapa pole è bingkèng.
19. Ongrodhâna carèta panèka bâðâ è ....
a. jhâman kona
b. carètana rato
c. jhâman sangkèn
d. bhân-sabbhân carèta
20. Bhân-sabbhân carèta panèka bâðâ ....
a. carèta mellassa
b. tokohna
c. carèta konana
d. carètana ratona

B. Ngèrèng karembhâk sareng ghâlimpo'na ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè sorop sè bâdâ è pingghir kananna!

1. *Deskripsi* panèka tamaso' macemma angghidhân sè aghâmbârrâghi sèttong _____
2. Bâdâ *narasi* sè èssèna kadhâddhiyân sè bâdâ è dâlem carèta _____
3. Po-sapo panèka èbhâdhi dâri bânnya' lèntèna _____
4. Ngen-angen panèka manabi è sarè èngghi ta' kèra èpangghi polana bânne kadhâddhiyân sè _____
5. Contona carèta sè aropa ngen-angen èngghi panèka _____
6. Bâdâ jhughân carèta sè ghu-ongghu _____

- a. bisaos
- b. bhârâng
- c. salerressa
- d. Carètana Adikara
- e. nyèor
- f. ngen-angen
- g. sakobhengnga
- h. *deskripsi*
- i. bâdâ
- j. pongkasan

7. Carèta panèka bâdâ ongrodhâna ngabidhi dâri mamolanna kantos _____
8. Bâdâ jhughân *deskripsi* sè aghâmbârrâghi sèttong bhârâng sareng ponapa'a bisaos sè bâdâ è _____
9. Carètana Dhempo Abâng èngghi panèka contona carèta sè aropa _____
10. Nyamana angghidhân sè aghâmbârrâghi sèttong bhârâng kantos orèng sè maos angghidhân panèka kèngèng ghâmbhârân kadhiponapa bhârângnga èsambhât _____

C. Ngèrèng karembhâk sareng ghâlimpo'na ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè sorop!

1. Angghidhân *deskripsi* tamaso' ka sala sèttong _____
2. *Deskripsi* panèka aghâmbârrâghi _____
3. Orèng sè maos *deskripsi* panèka kèngèng ghâmbhârân _____

4. Orèng sè ngangghit *deskripsi* panèka kodhu onèng nyarè _____
_____
5. Sè bhâkal aghâmbhârrâghiyâ èngghi panèka _____
_____
6. Orèng sè ngangghit *deskripsi* panèka kodhu _____
7. Bhârâng otabâ kadhâddhiyân sè èbirjhi' kalabân ca'-oca' èngghi panèka _____
_____
8. Sè èbirjhi' kalabân ca'-oca' kantos orèng sè maos panèka _____
9. Sè èkacarèta otabâ sè ècarèta'aghi dâlem angghidhân narasi panèka èsambhât _____
_____
10. Po-sapo panèka èbhâdhi dâri _____

D. Ngèrèng karembhâk sareng ghâlimpo'na ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè sorop!

1. Ponapa sè èmaksod sareng angghidhân narasi?
_____
_____
2. Ponapa sè èmaksod sareng ongrodhâнна carèta?
_____
_____
3. Ongrodhâнна carèta panèka aropa'aghi sala sèttong macemma ponapa?
_____
_____
4. Ponapa sè èmaksot sareng tokoh?
_____
_____

5. Lumbrâna tokoh panèka abujut ponapa?

---

6. Ponapa sè èmaksod sareng angghidhân deskripsi?

---

7. Ponapa sè kodhu èlakonè orèng sè ngangghit deskripsi?

---

8. Èatorè deskripsiyaghi bhârâng panèka:

a. Bukuna sampèyan

---

b. Sapatuna kancana

---

c. Ettassa kancana

Èyatorè jâwâb pètanya- pètanya è bâbâ panèka kalabân lerres!

1. Èatorè abâdhi contona narasi sè namong bâdâ è dâlem ngen-angenna sè ngangghit bânnya'na tello' paragraf bisaos!

---

2. Èatorè abâḍhi contona narasi sè bânne namong bâḍâ è ḍâlem ngen-angenna sè ngangghit bânnya'na tello' paragraf bisaos!

---

3. Èatorè abâḍhi contona deskripsi sè aghâmbârrâghi sèttong bhârâng bânnya'na tello' paragraf bisaos!

---

4. Èatorè abâḍhi contona deskripsi sè aghâmbârrâghi sèttong bhârâng sareng ponapa'a bisaos sè bâḍâ è sakobhengnga kantos sè maos deskripsi panèka dhi-kadhiyâ ngoladhi dhibi' bhârângnga sareng ponapa sè bâḍâ è sakobhengnga!

Kompetensi Dasar

3.5 Mengenal dan memahami *teks tembang dolanan/laghu èn-maènan*

4.5 Melagukan dan mengapresiasi *tembang dolanan/laghu èn-maènan*

Rèngkessan

Amaèn Sambi Alaghuwâghi Laghu Èn-maènan

Lumbrâna na'-kana' senneng manabi èyajhâk amaèn. Namong ta' sadhâjâna èn-maènanna na'-kana' bâḍâ laghu èn-maènanna. Sè èmaksod laghu èn-maènan èngghi panèka mènangka laghu sè èlaghuwâghi nalèka amaèn. Èn-maènan panèka pajhât bâḍâ laghuna. Dhâddhi laghu sareng èn-maènanna lumbrâna satangkep. Na'-kana' sè amaèn panèka cè' pèragghâ la-mala bâḍâ sè kantos kasokan taker abhâcèkellan.

Sabellunna amaèn, na'-kana' panèka ajhânjhiyân ghâllu sareng ca-kancana. Tantona sè bhâkal èyajhâk amaèn panèka sè lumbar amaèn rè-sa'arèna. Bânnya'na ghumantong ḍâ' ka cokobbhâ èn-maènan sè bhâkal èkamaèn.

Angghuta sè ngèrèng amaèn panèka ta' kodhu lakè' malolo otabâ binè' malolo. Kèngèng jhughân camporan antarana lakè' sareng binè'. Kajhâbhâ sè amaènna panèka cokop paḍâ lakè'na otabâ cokop paḍâ binè'na.

Manabi na'-kana' amaèn sareng ca-kancana lumbrâna bâkto asar mabâ otabâ kèngèng jhughan nalèka bulân pornama. Ka'angghuy nantowaghi bâktona amaèn panèka llumbrâna èkarembhâk ḍhimèn jhâ' bilâ sè amaèna. Contona laghu èn-maènan panèka akadhi laghu Lir-sa'alir, Pa'-opa' Èling, sareng samacemma. Namong bâḍâ jhughân sè ghi' ta' onèng ka macemma laghu èn-maènan panèka.

Kantos samangkèn laghu èn-maènan panèka bâḍâ sè ta' èpangghi pasèra sè ngangghit. Manabi laghu sè ta' èpangghi pasèra sè ngangghit panèka èsambhât laghu *anonim*. Lumbrâna bhân-sabbân kampong, dhisa, sareng kottha panèka bâḍâ laghu èn-maènanna.

A. Èyatorè jâwâb pètanya- pètanya è bâbâ ka'ḍinto kalabân pèlèyan sè palèng lerres!

1. Lumbrâna na'-kana' senneng manabi èyajhâk ....
  - a. ngangghit
  - b. nyerrat
  - c. acarèta
  - d. amaèn
2. Ta' sadhâjâna èn-maènanna na'-kana' bâḍâ ....
  - a. musik tong-tongnga
  - b. dhungngèngnga
  - c. laghu èn-maènanna
  - d. carèta konana
3. Sè èmaksod laghu èn-maènan èngghi panèka mènangka laghu sè èlaghuwâghi nalèka ....
  - a. ngangghit
  - b. amaèn
  - c. acarèta
  - d. nyerrat
4. Èn-maènan sè pajhât bâḍâ laghuna aghuna'aghi laghu ....
  - a. ngangghit
  - b. èn-maènan
  - c. acarèta
  - d. nyerrat
5. Laghu èn-maènan sareng èn-maènanna panèka sa ....
  - a. lon-alon
  - b. sabâ
  - c. tangkep
  - d. kanḍhâng
6. Na'-kana' manabi èyajhâk amaèn panèka ....
  - a. senneng
  - b. èn-maènan
  - c. ta' enḍâ'
  - d. nolak
7. Sè èmaksot laghu èn-maènan èngghi panèka nalèka amaèn na'-kana' alaghuwâghi ....
  - a. senneng atè
  - b. laghu èn-maènan
  - c. acarèta
  - d. nyerrat
8. Manabi na'-kana' amaèn sareng cakancana lumbrâna bâkto asar mabâ otabâ kèngèng jhughan nalèka ....
  - a. bulan powasa
  - b. bulân pornama
  - c. bulân ghârâ'â
  - d. compet arè
9. Bulân pornama artèna èngghi panèka ....
  - a. bulân ghârâ'â
  - b. bulân akadhi ghâḍḍâng
  - c. bulân gherring
  - d. petteng bulân

10. Manabi laghu sè ta' èpangghi pasèra sè ngangghit panèka èsambhât ....
- laghu anonim
  - laghu kona
  - laghu Madhurâ
  - laghu sinonim
11. Lumbrâna bhân-sabbân kampong, dhisa, sareng kottha panèka bâdâ ....
- laghu èn-maènanna
  - laghu tatèngghunna
  - laghu carètana
  - laghu nyamana
12. Contona laghu èn-maènan panèka akadhi laghu Lir-sa'alir ....
- Pa'-opa' Èling
  - Soto Madhurâ
  - Kembhâng Malathè Potè
  - Tondu' Majâng
13. Artèna oca' lumbrâna èngghi panèka ....
- kodhu
  - sopajâ
  - lakar
  - kabânnya'an
14. Artèna oca' pajhât èngghi panèka ....
- ollè
  - sabâb
  - senneng atè
  - kabânnya'an
15. Artèna oca' ngangghit èngghi panèka ....
- ngarang
  - kabânnya'an
  - acarèta
  - aghâbây
16. Sè kasambu' ka èndhâna naghârâ Indonesia èngghi panèka ....
- maghâr sarè naghârâ laèn
  - sadhâjâna orèng
  - ta' bân-sarombân orèng
  - rèng pènter bisaos
17. Orèng Indonesia dhibi' sè apalessèr ka kennengngan laèn polana kasambu' ka èndhâna pa'anabhâna èsambhât ....
- turès manca
  - tokang ghâmbhâr
  - orèng soghi
  - turès domestik
18. Ta' sadhâjâna èn-maènanna na'-kana' bâdâ ....
- sè èkasennengngè na'-kana'
  - ngaghungè pa'anabhân èndhâ
  - laghu èn-maènanna
  - sè èkasokanè orèng
19. Sè alaghuwâghi laghu èn-maènan nalèka amaèn èngghi panèka ....
- na'-kana' sè bâdâ è compo'na
  - na'-kana' sè paḍâ pèrak
  - na'-kana' sè amaèn
  - na'-kana' sè nangès
20. Bulân pornama panèka kadhâddhiyân bâkto ....
- asar mabâ
  - malem
  - mar-samar mowa
  - sèyang

Soal kapèng 21- 35, maghut ðâ' teks bâbâ panèka. Mèlana, ngèrèng maos patètè!

Alaghuwâghi Sambî Amaèn Laghu Èn-maènan

Manabi sampèyan alaghuwâghi laghu èn-maènan panèka bâðâ carana. Bhân-sabbhân laghu èn-maènan panèka carana ta' paðâ. Manabi laghu Pa'-opa' Èling, carana sè alaghuwâghi otabâ sè amaèn panèka sambî akopa'. Namong lumbrâna bâðâ na'-kana' kènè' sè èkopa'è. Na'-kana' kènè' panèka nangès. Dhâddhi sè laèn alaghuwâghi sambî akopa'. Tojjhuwâna ma' ollè na'-kana' sè nangès panèka pas ðiem sareng loppa ka sè èkatangès. Tojjhuwân laènna èngghi panèka ma'ollè na'-kana' sè nangès panèka tambâ lolo' sareng pèrak ka sè alaghuwâghi laghu Pa'-opa' Èling panèka. Jhughân na'-nakana' sè akopa' panèka tambâ kèntel sè akanca. Bhungana sè amaèn panèka ta' ghâmpang èkaloppaè.

Bhidhâ sareng laghu èn-maènan Ghâi' Bintang. Laghu èn-maènan panèka ta' èpangghi pasèra sè ngangghit. Manabi na'-kana' sè amaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka abânnâ'an sareng laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling. Bânnâ'na aghuta sè anaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka sè cokobhâ alèngker kantos abhângon horop o otabâ nol manabi ghu'-tegghu' tanang. Sambî alaghuwâghi laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka na'-kana' pas alèng-lèng. Bilâ ðâpa' ka pongkasanna laghu panèka pas jhung ghâlluwân nèngkong. Pasèra sè palèng ahèr nèngkong panèka pas èyangghep kala pas èkalâ'ghellâ' sakanca'an.

Pasèra sè lako kala lumbrâna toçus ka kancana. mèlana pas apangara sèkèra ta' kala'a ka kancana sè nèngkong. Manabi nèngkonga ka'aðâ' sabellunna sè laèn nèngkong, panèka pas dhâddhi ghellâ'na na'-kana'. Na'-kana' sè èkalâ'ghellâ' panèka pas toçus ka kancana.

21. Manabi alaghuwâghi laghu èn-maènan panèka bâðâ ....
- a. angghiddhâna
  - b. serraddhâna
  - c. carètana
  - d. carana
22. Bhân-sabbhân laghu èn-maènan panèka carana ....
- a. nyambi musik
  - b. bâðâ dhungngèngnga
  - c. ta' paðâ
  - d. bâðâ è carèta
23. Manabi laghu Pa'-opa' Èling, carana sè laghuwâghi otabâ sè amaèn panèka ....
- a. sambî ngakan
  - b. sambî acarèta
  - c. sambî akopa'
  - d. sambî nyerrat

24. Manabi alaghuwâghi laghu Pa'-opa' Èling, lumbrâna bâdâ ....
- na'-kana' kènè' sè èkopa'è
  - na'-kana' kènè' sè acarèta
  - na'-kana' kènè' sè èn-maènan
  - na'-kana' kènè' sè nyerrat
25. Na'-kana' kènè' sè èkopa'è panèka ....
- aghellâ'
  - nangès
  - atangdhâng
  - akèjhung
26. Sè alaghuwâghi laghu Pa'-opa' Èling panèka sambî ....
- senneng
  - èn-maènan
  - akjopa'
  - nolak
27. Tojjhuwâna sè alaghuwâghi laghu Pa'-opa' Èling ma' ollè na'-kana' sè nangès panèka ....
- senneng atè
  - pas diem
  - lako acarèta
  - dhuli nyerrat
28. Sè alaghuwâghi laghu Pa'-opa' Èling panèka terro na'-kana' sè nangès ....
- loppa ka bulan powasa
  - loppa ka bulân pornama
  - loppa ka bulân ghârâ'â
  - loppa ka sè èkatangès
29. Tojjhuwân laènna sè alaghuwâghi laghu Pa'-opa' Èling èngghi panèka ma'ollè na'-kana' sè nangès panèka ....
- bulân ghârâ'â
  - tambâ lolo'
  - Bulân gherring
  - petteng bulân
30. Na'-nakana' sè akopa' alaghuwâghi laghu Pa'-opa' Èling panèka tambâ kèntel sè ....
- alaghu Pa'-opa' Èling
  - alaghuwâghi laghu kona
  - alaghuwâghi laghu Madhurâ
  - akanca sareng sè amaèn
31. Laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka ta' èpangghi pasèra ....
- sè èn-maènan
  - sè ngangghit
  - sè acarèta
  - sè alaghuwâghi
32. Bânnya'na aghuta sè anaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka ....
- sè cokobhâ alèngker
  - sè cokobhâ sa dhisa
  - sè cokobhâ sa kampong
  - sè cokobhâ sa tanèyan
33. Bânnya'na aghuta sè anaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka abhângon ....
- horop o
  - horop c

- c. horop e
  - d. horop d
34. ambi alaghuwâghi laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka na'-kana' pas ....
- a. palèman
  - b. senneng atè
  - c. alènglèng
  - d. aghellâ'ân
35. Bilâ dâpa' ka pongkasanna laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka pas jhung ghâlluwân ....
- a. ngarang
  - b. acarèta
  - c. nèngkong
  - d. aghâbây

B. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

1. Sè èmaksod laghu èn-maènan èngghi panèka mènangka laghu sè èlaghuwâghi nalèka _____
2. Manabi na'-kana' amaèn sareng ca-kancana lumbrâna bâkto asar mabâ otabâ kèngèng jhughan nalèka _____
3. Artèna oca' ngangghit èngghi panèka _____
4. Lumbrâna na'-kana' senneng manabi èyajhâk _____
5. Manabi na'-kana' amaèn sareng ca-kancana lumbrâna bâkto _____
6. Kantos samangkèn laghu èn-maènan panèka bâdâ sè ta' èpangghi pasèra sè _____
7. Ta' sadhâjâna èn-maènanna na'-kana' bâdâ _____
8. Artèna oca' bâkto èngghi panèka _____
9. Artèna oca' manabi èngghi panèka _____
10. Artèna oca' senneng èngghi panèka _____

C. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

1. Lumbrâna na'-kana' senneng manabi èyajhâk amaèn. Namong ta' sadhâjâna èn-maènanna na'-kana' bâdâ laghu èn-maènanna. Sè èmaksod laghu èn-maènan èngghi panèka mènangka laghu sè èlaghuwâghi nalèka amaèn. Èn-maènan panèka pajhât bâdâ laghuna. Dhâddhi laghu sareng èn-maènanna lumbrâna satangkep.

Aḍhâsar tokèlan bâca'an è attas, bhâsa enjâ' iyâna okara sè kapèng ḍuwâ' èngghi panèka

---

---

2. Manabi na'-kana' amaèn sareng ca-kancana lumbrâna bâkto asar mabâ otabâ kèngèng jhughan nalèka bulân pornama. Contona laghu èn-maènan panèka akadhi laghu Lir-sa'alir, Pa'-opa' Èling, sareng samacemma.

Aḍhâsar tokèlan bâca'an è attas, bhâsa enjâ' iyâna okara sè kapèng ḍuwâ' èngghi panèka

---

---

3. Kantos samangkèn Laghu èn-maènan panèka bâdâ sè ta' èpangghi pasèra sè ngangghit. Manabi laghu sè ta' èpangghi pasèra sè ngangghit panèka èsambhât laghu anonim. Lumbrâna bhân-sabbân kampong, dhisa, sareng kottha panèka bâdâ laghu èn-maènanna.

Aḍhâsar tokèlan bâca'an è attas, bhâsa enjâ' iyâna okara sè kapèng ḍuwâ' èngghi panèka

---

---

4. Lumbrâna na'-kana' senneng manabi èyajhâk amaèn. Namong ta' sadhâjâna èn-maènanna na'-kana' bâdâ laghu èn-maènanna. Sè èmaksot laghu èn-maènan èngghi panèka mènangka laghu sè èlaghuwâghi nalèka amaèn. Èn-maènan panèka pajhât bâdâ laghuna. Dhâddhi laghu sareng èn-maènanna lumbrâna satangkep.

Manabi na'-kana' amaèn sareng ca-kancana lumbrâna bâkto asar mabâ otabâ kèngèng jhughan nalèka bulân pornama. Contona laghu èn-maènan panèka akadhi laghu Lir-sa'alir, Pa'-opa' Èling, sareng samacemma.

Aḍhâsar tokèlan bâca'an è attas, bhâsa enjâ' iyâna okara sè kapèng sèttong paragraf sè kapèng d.uwâ' èngghi panèka _____

---

5. Manabi na'-kana' amaèn sareng ca-kancana lumbrâna bâkto asar mabâ otabâ kèngèng jhughan nalèka bulân pornama. Contona laghu èn-maènan panèka akadhi laghu Lir-sa'alir, Pa'-opa' Èling, sareng samacemma.

Kantos samangkèn Laghu èn-maènan panèka bâḍâ sè ta' èpangghi pasèra sè ngangghit. Manabi laghu sè ta' èpangghi pasèra sè ngangghit panèka èsambhât laghu anonim. Lumbrâna bhân-sabbân kampong, dhisa, sareng kottha panèka bâḍâ laghu èn-maènanna.

Aḍhâsar tokèlan bâca'an è attas, bhâsa enjâ' iyâna okara sè kapèng sèttong paragraf sè kapèng ḍuwâ' èngghi panèka _____

D. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

1. Manabi alaghuwâghi laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling carana sè alaghuwâghi otabâ sè amaèn panèka _____
2. Alaghuwâghi laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling lumbrâna bâḍâ _____
3. Na'-kana' kènè' sè èkopa'è nalèka alaghuwâghi laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling panèka _____
4. Tojjhuwâanna alaghuwâghi laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling panèka ma' ollè na'-kana' sè nangès pas ḍiem sareng loppa ka _____
5. Na'-kana' sè nangès panèka tambâ lolo' sareng pèrak ka sè alaghuwâghi laghu Pa'-opa' Èling panèka aropa'aghi tojjhuwâanna _____

6. Na'-nakana' sè akopa' alaghuwâghi laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling panèka tambâ kèntel sè akanca sareng bhungana sè amaèn panèka ta' ghâmpang _____
7. Laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka ta' èpangghi pasèra sè _____
8. Bânnya'na aghuta sè anaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka sè cokobhâ alèngker kantos abhângon _____
9. Bilâ dâpa' ka pongkasanna laghu èn-maènan Ghâi' Bintang panèka pas jhung ghâlluwân _____
10. Pasèra sè lako kala lumbrâna toçus ka _____

E. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

1. Carana amaèn laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling èngghi panèka _____
 _____
 _____
2. Tojjhuwâna na'-kana' sè amaèn laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling èngghi panèka
 _____
 _____
 _____
3. Na'-kana' sè amaèn laghu èn-maènan panèka bhungana ta' èkaloppaè polana _____
 _____
 _____
4. Bhidhâna laghu èn-maènan Pa'-opa' Èling sareng laghu èn-maènan Ghâi' Bintang èngghi panèka _____
 _____
 _____
 _____

5. Na'-kana' sè amaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang èangghep mennang manabi

---

---

6. Na'-kana' sè amaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang èangghep kala manabi _____

---

7. Na'-kana' sè amaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang todus manabi _____

---

8. Na'-kana' sè amaèn laghu èn-maènan Ghâi' Bintang pèrak manabi _____

---

9. Pangghibhâddhâ manabi nèngkonga ka'adâ' sabellunna sè laèn nèngkong èngghi panèka

---

---

10. Pangghibhâddhâ manabi èkalâ'ghellâ' kancana èngghi panèka _____

Kompetensi Dasar

3.6 Mengenal dan memahami *sandhangan* / *pangangghuy* aksara Jawa / *Carakan Madhurâ*

4.6 Menulis kalimat dengan huruf Latin dan huruf Jawa / *Carakan Madhurâ* menggunakan *sandhangan* / *pangangghuy* aksara Jawa / *Carakan Madhurâ*

Rèngkessan

Manabi sampèyan terro dhâddhiyâ orèng moljâ paghi' è bâktona seppo, panèka tamaso' ka sala sèttong cita-citana sampèyan. Cita-cita panèka bujut dâri pangaterrona sampèyan. Cita-cita panèka bânnè namong èkparlo sèttong orèng bisaos, sadhâjâna kodhu patang paèmaot ka'angghuy dhâddhiyâ sampèyan paghi'.

Nyerrat Carakan Madhurâ Kalabân Aghuna'aghi Pangangghuy

Manabi sampèyan kasokan nyerrat cita-citana sampèyan, kèngèng serrat ngangghuy Carakan Madhurâ. Manabi sampèyan nyerrat ngangghuy Carakan Madhurâ, sampèyan kèngèng aghuna'aghi pangangghuy.

Pangangghuy panèka kèngèng èghuna'aghi manabi sampèyan ampon ngobâsanè nyerrat aksara ghâjâng dâlem Carakan Madhurâ. Pangangghuy panèka kèngèng èghuna'aghi ka'angghuy ngobâ sowarana Aksara Ghâjâng sè ampon èkobâsanè sampèyan kantos monyèna bhidhâ sareng monyè sabellunna.

Pangangghuy panèka bânnè namong sèttong. Pangangghuy panèka bâdâ empa' macem èngghi panèka pangangghuy sowara, pangangghuy panyèghek, pangangghuy papatèn, sareng pangangghuy panambâ.

Pangangghuy Sowara

Pangangghuy sowara èngghi panèka lèngè, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng petpet. Manabi talèng panèka bâdâ sè nyambhât lèngè. Lèngè panèka èghuna'aghi ka'angghuy

mamonyè **è**. Manabi aksara ghâjâng èparèngè talèng (𑌓...), sowarana aksara ghâjâng ghellâ' amonyè **è**. Opama **pa** pas dhâddhi **pè**, **nga** dhâddhi **ngè** sareng saterrossa. Kennengnganna *talèng* panèka è kacèrra aksara ghâjâng.

Dhinèng lèngè-longo (𑌓...2) panèka èghuna'aghi areng sareng ka'anghuy nombuwâghi monyè **o** dâlem aksara ghâjâng. Lèngè-longo panèka bâdâ jhughân sè nyambhât talèng-talong. Kennengnganna lèngè sareng longo panèka èsabâ' è kanan sareng è kacèrra aksara ghâjâng. Manabi aksara ghâjâng èparèngè lèngè sareng longo pas amonyè **o**. Opama **ka** pas dhâddhi **ko**, **ma** pas dhâddhi **mo** sareng saterrossa.

Manabi pangangghuy sowara cèthak (...^o) panèka èsabâ' è attassa aksara ghâjâng. Aksara ghâjâng manabi èparèngè cèthak, amonyè **i**. Opama **bha** pas dhâddhi **bhi**, **la** pas dhâddhi **li** sareng saterrossa.

Manabi pangangghuy sowara soko (..._u) panèka èsabâ' è bâbâna aksara ghâjâng. Aksara ghâjâng manabi èparèngè soko pas amonyè **u**. Opama **ka** pas dhâddhi **ku**, **ba** pas dhâddhi **bu** sareng saterrossa.

Manabi pangangghuy sowara petpet (...e) panèka èsabâ' è attassa aksara ghâjâng. Aksara ghâjâng manabi èparèngè petpet, amonyè **e**. Opama **ra** pas dhâddhi **re**, **sa** pas dhâddhi **se** sareng saterrossa.

Pangangghuy Panyèghek

Manabi sè èsambhât pangangghuy panyèghek èngghi panèka bhisat, lajâr, sareng cekcek. Dhinèng bhisat (...[?]) panèka èghuna'aghi ka'angghuy nombuwâghi monyè akadhiyâ orèng takerjhât. Bhidhâna bhisat sareng oca' sè aghânḍhu' monyè **k** sè matè èngghi panèka manabi bhisat ta' kapèreng monyè **k** matèna, namong manabi horop **k** sè matè panèka kapèreng monyè **k** matèna. Contona sè nganghuy bhisat èngghi panèka bâto'. Contona oca' sè aghânḍhu' **k** sè matè èngghi panèka bhâthok.

Manabi pangangghuy bhisat panèka kennengnganna èsabâ' è kanganna aksara ghâjâng. Aksara ghâjâng manabi èparèngè bhisat amonyè akadhiyâ orèng takerjhât. Opama **ma** manabi èparèngè bhisat amonyè **ma'**, **bâ** manabi èparèngè bhisat amonyè **bâ'**, **ta** manabi èparèngè bhisat amonyè **ta'** sareng saterrossa.

Manabi pangangghuy lajâr (../..) panèka ghunana ka'angghuy nombuwâghi monyè ngetter akadhiyâ monyè **r** sè matè. Lajâr panèka kennengnganna èsabâ' è attassa aksara ghâjâng.

Aksara ghâjâng manabi èparèngè lajâr amonyè ngetter akadhiyâ monyè r sè matè. Opama **ma** manabi èparèngè lajâr amonyè **mar**, **bâ** manabi èparèngè lajâr amonyè **bâr**, **tha** manabi èparèngè lajâr amonyè **thar** sareng saterrossa.

Manabi pangangghuy cekcek (..=..) panèka ghunana ka'angghuy nombuwâghi monyè sengseng akadhiyâ monyè sè bâḍâ è èlong. Kennengnganna cekcek panèka èsabâ' è attassa aksara ghâjâng.

Aksara ghâjâng manabi èparèngè cekcek amonyè sengseng akadhiyâ monyè sè bâḍâ è èlong. Opama sa manabi èparèngè cekcek amonyè sang, la manabi èparèngè cekcek amonyè lang, wâ manabi èparèngè cekcek amonyè wâng sareng saterrossa.

Pangangghuy Papatèn Sareng Pangangghuy Panambâ

Dhinèng sè tamaso' pangangghuy panambâ èngghi panèka cakkra otabâ pèdher (...), kerret otabâ perper (...), sareng soko maljâ otabâ pèngkal (...), pangangghuy papatèn otabâ pangkon (...).

Pangangghuy panambâ sè èsambhât cakkra otabâ pèdher (...) panèka kennengnganna èsabâ' kalabân èghântongngaghi è bâbâna aksara ghâjâng. Ghunana cakkra otabâ pèdher (...) panèka ka'angghuy nambâi rangkep **r** è bhingkèngnga monyèna aksara ghâjâng. Opamana aksara ghâjângnga amonyè **sa** pas dhâddhi **sra**, aksara ghâjângnga amonyè **ca** pas dhâddhi **cra**, aksara ghâjângnga amonyè **ma** pas dhâddhi **mra**, sapanèka saterrossa.

Pangangghuy panambâ sè èsambhât kerret otabâ perper (...) panèka èsabâ' èghântongngaghi è bâbâna aksara ghâjâng. Ghunana kerret otabâ perper (...) panèka ka'angghuy nambâi rangkep **re** è bhingkèngnga mionyèna aksara ghâjâng. Opamana aksara ghâjângnga amonyè **ka** pas dhâddhi **kre**, aksara ghâjângnga amonyè **pa** pas dhâddhi **pre**, aksara ghâjângnga amonyè **ta** pas dhâddhi **tre**, sapanèka saterrossa.

Pangangghuy panambâ sè èsambhât soko maljâ otabâ pèngkal (...) panèka ka'angghuy nambâi rangkep **y** è bhingkèngnga monyèna aksara ghâjâng. Opamana aksara ghâjângnga amonyè **ka** pas dhâddhi **kya**, aksara ghâjângnga amonyè **pa** pas dhâddhi **pya**, aksara ghâjângnga amonyè **ta** pas dhâddhi **tya**, sapanèka saterrossa.

Pangangghuy pangkon (...) panèka èsabâ' è kanganna aksara ghâjâng. Pangkon panèka lumbrâna èsabâ' èpongkasanna oca' otabâ okara sè aghânḍhu' horop matè. Ghunana pangkon panèka ka'angghuy matè'è horop è pongkasanna okara.

A. Èyatorè jâwâb pètanya- pètanya è bâbâ ka'dinto kalabân pèlèyan sè palèng lerres!

- Pangangghuy panèka kèngèng èghuna'aghi manabi ampon ngobâsanè nyerrat ....
  - aksara Latèn
  - aksara Romawi
  - aksara ghâjâng
  - aksara Arab
- Pangangghuy panèka bâdâ ....
  - sèttong
  - ḍuwâ'
  - tello'
  - empa'
- Pangangghuy sowara èngghi panèka lèngè, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng ....
  - lajâr
  - petpet
  - cekcek
  - bhisat
- Lèngè-longo (ḿ...2) panèka èghuna'aghi areng sareng ka'anghuy nombuwâghi monyè ....
  - u
  - e
  - a
  - o
- Pangangghuy sowara cèthak (°...) panèka nombuwâghi monyè ....
  - u
  - i
  - a
  - o
- Pangangghuy sowara soko (..ḡ) panèka èsabâ' è bâbâna aksara ghâjâng. Aksara ghâjâng manabi èparèngè soko pas monyè ....
  - u
  - e
  - a
  - o
- Pangangghuy sowara petpet (..?) panèka èsabâ' è attassa aksara ghâjâng. Aksara ghâjâng manabi èparèngè petpet, amonyè ....
  - u
  - e
  - a
  - o
- Bhisat (...?) panèka èghuna'aghi ka'angghuy nombuwâghi monyè ....
  - aksara latèn
  - akadhi ngetter

- c. aksara ghâjâng
d. akadhiyâ orèng takerjhât
9. Aksara ghâjâng ma manabi èparèngè bhisat bhisat (...?) amonyè ....
a. ma
b. ma'
c. mir
d. mang
10. Pangangghuy lajâr (...) panèka ghunana ka'angghuy nombuwâghi monyè ....
a. sengseng
b. takerjhât
c. ngetter
d. abâto'
11. Opama ma manabi èparèngè lajâr amonyè ....
a. mar
b. mang
c. mir
d. ma'
12. Pangangghuy cekcek (...) panèka ghunana ka'angghuy nombuwâghi monyè ....
a. sengseng
b. takerjhât
c. ngetter
d. abâto'
13. La manabi èparèngè cekcek amonyè ....
a. lar
b. lang
- c. lir
d. les
14. Kennengnganna èsabâ' kalabân èghântongngaghi è bâbâna ....
a. aksara Latèn
b. aksara ghâjâng
c. aksara Arab
d. aksara Indonesia
15. Soko maljâ otabâ pèngkal ( ) panèka ka'angghuy nambâi rangkep y è bhingkèngnga monyèna aksara ghâjâng. Opamana aksara ghâjângnga amonyè ka pas dhâddhi ....
a. kya   c. pya
b. bya   d. mya
16. Pangangghuy sowara èngghi panèka abujud ....
a. lèngè, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng petpet
b. pèdher, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng petpet
c. soko maljâ, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng petpet
d. lèngè, cek-cek, cèthak, soko, sareng petpet
17. Pangangghuy panyèghek èngghi panèka abujud ....
a. lèngè, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng petpet
b. bhisat, lajâr, sareng cekcek

- c. Soko maljâ, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng petpet
- d. lèngè, cek-cek, cèthak, soko, sareng petpet

18. Pangangghuy panambâ èngghi panèka abujud ....
- a. lèngè, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng petpet
  - b. cakra, kerret sareng soko maljâ, pangangghuy papatèn
  - c. Soko maljâ, lèngè-longo, cèthak, soko, sareng petpet
  - d. lèngè, cek-cek, cèthak, soko, sareng petpet

19. ກຸ່ມສາມ ທີ່ມີຄຳວ່າ

Bâca'anna ....

- a. sotona ajâm
- b. satèna ajâm
- c. buđu'na ajâm
- d. wa-towa ajâm

20. ກຸ່ມສາມ ທີ່ມີຄຳວ່າ

Bâca'anna ....

- a. ghuringnga ajâm
- b. congcong sabâ
- c. buđu'na sapè
- d. wa-towa ajâm

B. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

1. Kennengganna talèng panèka è _____
_____
2. Manabi pangangghuy sowara cèthak (..) panèka èsabâ' è _____
_____
3. Aksara ghâjâng manabi èparèngè soko pas amonyè _____
_____
4. Manabi pangangghuy sowara petpet (..) panèka èsabâ' è _____
_____
5. Ma manabi èparèngè bhisat amonyè _____
_____

4. កុស្តកុស្តកុស្តកុស្ត

---

5. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

6. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

7. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

8. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

9. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

10. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

11. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

12. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

13. លក្ខណៈលក្ខណៈលក្ខណៈ

---

14. កំរិតសេចក្តីស្រឡាញ់ស្នេហា

---

15. ក្បួនសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈ

---

16. ក្បួនសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈ

---

17. ស្នេហាស្នេហាស្នេហាស្នេហា

---

18. ក្បួនសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈ

---

19. ក្បួនសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈ

---

20. ក្បួនសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈសិល្បៈ

D. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy nyerrat kalalbân carkan Madhurâ!

1. ngoladhi orèng aokol

---

2. carana abhâdhi bujur sangkar

---

3. tètèna ðàri perrèng ðuri

---

4. ngobângè rasoghân ka jhâbâ

---

5. korsèna ðàri kaju jhâtè

---

6. soal soal soal soal

---

7. soal soal soal soal

---

8. soal soal soal soal

---

9. soal soal soal soal

---

10. soal soal soal soal

Makananku Sehat Bergizi

Kompetensi Dasar

- 3.7 Mengenal, memahami, dan mengidentifikasi kata berimbuhan dalam teks sesuai kaidah
4.7 Menulis kalimat menggunakan kata berimbuhan

Rèngkessan

Bhân-sabbhân manossa panèka ngabhutowaghi ðhâ'ârân. Tantonna ðhâ'ârân ghellâ' salaèn bhersè, aghândhu' gizi sareng bânnya'na ðhâ'ârân kodhu akor sareng kabiyâsa'anna rè-sa'arè.

Èsambhât bâḍâ gizina manabi nyokobhi empa' macem ðhâ'ârân ḍâlem sakalèyan adhâ'âr. Dhinèng sè empa' macem ðhâ'ârân panèka akadhi nasè', ghângan, jhuko', sareng wâ'-buwâ'ân. Langkong samporna manabi ètambâi sareng sagellâs susu. Sadhâjâna sè akadhi kasebbhut è attas lumbrâ èsambhât "*empat sehat, lima sempurna*".

Oca' Asal Sareng Oca' Obâ'ân

Ca'-oca' ḍâlem bhâsa Madhurâ panèka bâḍâ sè èsambhât oca' asal sareng bâḍâ jhughân sè èsambhât oca' obâ'ân. Èsambhât oca' asal polana oca' panèka ta' kèngèng tambâ'ân. Dhinèng sè èsambhât oca' obâ'ân panèka polana oca' asal sè ampon kèngèng tambâ'ân.

Kennengngan tambâ'anna oca' asal panèka bâḍâ sè èsabâ' è aḍâ'na oca' asal. Bâḍâ sè èsabâ' è aḍâ'na horop nomer sèttong ḍâri oca' asal. Bâḍâ sè èsabâ' è bingkèngnga oca' asal. Bâḍâ sè èsabâ' è aḍâ'na sareng è bingkèngnga oca' asal.

Oca' sè ètambâ'âghi è aḍâ'na oca' asal panèka èsambhât *ter-ater*. Oca' sè èsabâ' è aḍâ'na horop nomer sèttong ḍâri oca' asal panèka èsambhât *sessellan*. Oca' sè ètambâ'âghi è bingkèngnga oca' asal panèka èsambhât *panotèng*. Dhinèng oca' sè ètambâ'âghi è aḍâ'na sareng è bingkèngnga oca' asal panèka è ḍâlem bhâsa Madhurâ taḍâ' *sambhâdhâna*. Namong è ḍâlem bhâsa Indonèsia èsambhât *konfiks*.

Contona sala sèttong oca' sè kèngèng *ter-ater* èngghi panèka adhâ'âr. Oca' panèka asalla dhâ'âr pas kèngèng *ter-ater a-*. Contona sala sèttong oca' sè kèngèng panotèng èngghi panèka copaè. Oca' panèka asalla copa pas kèngèng panotèng *-è*. Dhinèng contona oca' sè ampon kèngèng *konfiks* èngghi panèka ètambâ'aghi, èghulâi, makompollaghi, sareng salaènna.

Aghuna'aghi Oca' Obâ'ân

Manabi sampèyan abhâḍhi okara, panèka saongghuna nyoson ca'-oca'. Oca' sèttong sareng oca' laènna pas èsambhung èpadhâddhi okara. Sabâb manabi kadhibi'ân oca' panèka korang tegghes ponapa maksoddhâ. Opamana oca' sè kadhibi'ân, toto, kocek, tandhu', sareng salaènna. Namong manabi ghâlimpo'na ca'-oca', panèka langkong jhârna' ponapa maksoddhâ.

Ca'-oca' sè èpaghâlimpo' panèka bâḍâ sè abujut oca' asal sareng bâḍâ jhughân sè abujut oca' obâ'ân. Manabi abujut ghâlimpo'na oca' asal sadhâjâ, tantona okarana korang saè. Manabi okarana korang saè tantona orèng sè mèrengngaghi ta' ngaghâli ka maksoddhâ.

Manabi sampèyan nyerrat oca' sè aghânḍhu' tambâ'ân, panèka èserrât arangkè' sareng oca' sè èparèngè tambâ'ân. Manabi *ter-ater* panèka arangkè' è aḍâ'na oca' opamana èkotep, makeddhâ', patabâr, sareng salaènna. Sapanèka jhughân manabi nyerrat sessellan, nyerrat panotèng, sareng nyerrat oca' sè aghânḍhu' *konfiks*.

Manabi oca' camporan pas èparèngè tambâ'ân è aḍâ' sareng èbingkèng panèka pas èserrât arangkè' dhâddhi sèttong oca'. Opama èpamasaghilèma'aghi. Maksoddhâ ta' onèng abhâḍhi masaghi lèma' pas èbhânto abhâḍhi masaghi lèma'. Namong manabi èparèngè *ter-ater* malolo, panèka serradhânnâ bhân-sabbhân oca' èpèsa. *Ter-attera* otabâ panotèngnga teptep cekka' ka oca' sè aghânḍhu' tambâ'ân panèka. Opama èpamasaghi tello', èpanonḍu' onga', sareng salaènna.

Manabi *ter-ater* è sareng ka pas tapangghi sareng oca' bhârâng panèka bânnè anyama *ter-ater*, namong èsambhât *preposisi*. Manabi oca' pas èparèngè *preposisi*, panèka èserrât apèsa sareng oca' ghâpanèka. Opama è lon-alon, è sakola'an, è ḍâlem aèng, ka roma sakè', sareng salaènna. È ḍâlem ca'-oca' ghâpanèka, oca' è sareng oca' ka bânnè *ter-ater* namong *preposisi*. Oca' lon-alon, sakola'an, ḍâlem aèng, roma sakè' panèka tamaso' oca' bhârâng. Sallaènna oca' bhârâng serraddhânnâ tambâ'ân panèka èparangkè'. Opamana sassa pas dhâddhi èsassa. Oca' sassa panèka tamaso' oca' lako.

A. Èyatorè jâwâb pètanya- pètanya è bâbâ ka'ḍinto kalabân pèlèyan sè palèng lerres!

- Èsambhât oca' asal polana oca' panèka ta' kèngèng ....
  - tambâ'ân
  - korangan
  - lebbi
  - lowang
- Kennengngan tambâ'âna oca' asal panèka bâḍâ sè èsabâ' è ....
  - tambâ'ân
  - korangan
  - aḍâ'na
  - lowang
- Oca' sè ètambâ'âghi è aḍâ'na sareng è bingkèngnga oca' asal panèka è ḍâlem bhâsa Madhurâ taḍâ' ....
  - tambâ'ân
  - korangan
  - aḍâ'na
  - sambhâdhâna
- Oca' sè kèngèng panotèng èngghi panèka copaè. Oca' panèka asalla copa pas kèngèng panotèng ....
  - è
  - a
  - i
  - o
- Ca'-oca' ḍâlem bhâsa Madhurâ panèka bâḍâ sè èsambhât oca' asal sareng bâḍâ jhughân sè èsambhât oca' ....
  - asal
  - obâ'ân
  - panotèng
  - sessellan
- Kennengngan tambâ'âna oca' asal panèka bâḍâ sè èsabâ' è aḍâ'na oca' ....
  - ter-ater
  - obâ'ân
  - asal
  - sessellan
- Oca' ghâlimpo' panèka kèngèng tambâ'ân ....
  - ter-ater ghâ
  - sessellan al
  - panotèng i
  - sessellan ha
- Oca' èsabâ'âghi panèka kèngèng ....
  - ter-ater è
  - panotèng aghi
  - ter-ater è, panotèng aghi
  - sessellan al
- Oca' aḍhâ'âr asalla ḍhâ'âr pas kèngèng ter-ater ....
  - a
  - â
  - è
  - ka
- Artèna oca' ta' kèngèng, èngghi panèka ....
  - taḍâ' ter-aterra
  - ta' èparèngè
  - sèttong artè
  - ta' assessellan

11. Artèna oca' è bingkèngnga èngghi panèka ....
- è buḍina otabâ è kanganna
  - è buḍina otabâ è kacèrra
  - è buḍina otabâ è attassa
  - è buḍina otabâ è bâbâna
12. Artèna oca' è aḍâ'na èngghi panèka ....
- è kanganna
  - è kacèrra
  - è attassa
  - è bâbâna
13. Artèna oca' asalla èngghi panèka ....
- è kananna
  - è kacèrra
  - è attassa
  - ḍâ'-aḍâ'na
14. Sè ta' tamaso' empa' macem ḍhâ'ârân empat sehat lima sempurna. èngghi panèka ....
- nasè'
  - ghângan
  - jhuko'
  - rawon
15. Oca' manossa artèna ....
- atlèt
  - orèng
  - jhuko'
  - rawon
16. Empa' macem ḍhâ'ârân sè kodhu ècokobhi èngghi panèka ....
- nasè', ghângan, jhuko', sareng wâ'-buwâ'ân
  - nasè', ghângan, tellor ghuring, sareng wâ'-buwâ'ân
  - nasè', golè, jhuko' sapè, sareng wâ'-buwâ'ân
  - nasè', golè, satè, sareng wâ'-buwâ'ân
17. Sè èsambhât empat sehat lima sempurna èngghi panèka ....
- nasè', ghângan, jhuko', wâ'-buwâ'ân, sareng sagellâs susu
  - nasè', satè, golè, wâ'-buwâ'ân, sareng sagellâs susu
  - nasè', satè, golè, ghedḍhâng mas, sareng sagellâs susu
  - nasè', satè, golè, wâ'-buwâ'ân, sareng ès jherruk
18. Manabi oca' sèttong sareng oca' laènna pas èsambhung panèka pas dhâddhi ....
- sessellan
  - okara
  - ter-ater
  - panotèng
19. Manabi ghâlimpo'na oca' panèka abujut oca' asal sadhâjâ, tantona okarana korang ....
- bânnya'
  - sakonè'
  - saè
  - buwâng

20. Manabi sampèyan nyerrat oca' sè aghânḍhu' tambâ'ân, panèka èserratt arangkè' sareng ....
- oca' sè èparèngè tambâ'ân
  - okara sè ghi' èyangghit
  - oca' sè mamolanna èserratt
  - okara sè mamolanna èserratt
21. Oca' pènonjhul panèka èparèngè tambâ'ân ....
- ter-ater pè sareng panotèng i
  - namong kèngèng ter-ater pè
  - namong kèngèng panotèng i
  - namong kèngèng sessellan èn
22. *Manabi sampèyan nyerrat oca' sè aghânḍhu' tambâ'ân, panèka èserratt arangkè' sareng oca' sè èparèngè tambâ'ân. Manabi ter-ater panèka arangkè' è aḍâ'na oca' opamana èkotep, makeddhâ', patabâr, sareng salaènna.*
- Tokèlan bâca'an è attas sè ta' aghânḍhu' tambâ'ân èngghi panèka ....
- sampèyan, nyerrat, oca', aghânḍhu', tambâ'ân
  - manabi, ter-ater, panèka, oca', sareng, opama
  - ter-ater, panèka, arangkè', aḍâ'na, opamana
  - aḍâ'na, oca' , opamana, èkotep, makeddhâ', patabâr
23. Serradhâna oca' tambâ'ân sè lerres èngghi panèka ....
- èlon-alon, èko-bengko, alonca' duwâ, èkatellowè
  - è lon-alon, èko-bengko, alonca' duwâ, èkatellowè
  - èl on-alon, è ko-bengko, a lonca' duwâ, è katellowè
  - è lon-alon, è ko-bengko, alonca' duwâ, èkatellowè
24. Serradhâna oca' tambâ'ân sè kalèro èngghi panèka ....
- è roma sakè', è pakalowar, è totop, èbuwâng, è ḍâpor
  - èbukka', è sakola'an, èpokol, èsassa, èkella, èpaongghâ
  - èbuwâng, èserratt, èyangghuy, èpangghâng, è ḍâpor
  - è toko, è pasar, è kebbhun, è tasè', ètotta', èbâca
25. *Manabi abujut ghâlimpo'na oca' asal sadhâjâ, tantona okarana korang saè. Manabi okarana korang saè tantona orèng sè mèrengngaghi ta' ngaghâli ka maksoddhâ.*
- Oca' sè kèngèng panotèng aghi ḍâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka ....
- ghâlimpo'na
  - maksoddhâ
  - mèrengngaghi
  - tantona

26. *Oca' èpamasaghilèma'aghi* asalla dâri oca' ....
- èpamasaghi lèma'
  - pamasaghilèma'aghi
  - pamasaghi lèma'
  - masaghi lèma'
27. *Oca' panotèngnga* asalla dâri oca' ....
- panotèng
  - panotèngna
  - apanotèng
  - èpanotèngè
28. *Oca' sè ta' kèngèng ter-ater -è èngghi* panèka ....
- è sakola'an
  - ètambhâi
  - èpokol
  - èserrat
29. *Oca' èghâmbhârâghi* kèngèng *konfiks* ....
- è sareng aghi
  - è sareng ghâmbhâr
  - ghâmbhâr sareng aghi
  - è, ghâmbhâr, aghi
30. *Oca' apakon* kèngèng *konfiks* ....
- a sareng an
  - a sareng pakon
  - pakon sareng an
  - a, pakon, an

B. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

- Sè ta' tamaso' empa' macem dhâ'ârân *empat sehat lima sempurna* èngghi panèka _____
_____
- Contona sala sètong oca' sè kèngèng panotèng èngghi panèka _____
_____
- Artèna oca' *obâ'ân* èngghi panèka _____
_____
- Artèna èsabâ' è aḍâ'na sareng è bingkèngnga èngghi panèka _____
_____
- Artèna *ter-ater* èngghi panèka _____
_____

6. Artèna panotèng èngghi panèka _____
7. Contona sala sèttong oca' sè kèngèng ter-ater èngghi panèka _____
_____
8. Empa' macem dhâ'ârân akadhi nasè', ghângan, jhuko', sareng wâ'-buwâ'ân sareng sagellâs susu, èsambhât _____
9. Dhâ'ârân sè èkabhuto hbân-sabbhân manossa èngghi panèka _____
10. Sè èsambhât bâdâ gizina manabi _____
_____

C. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

1. Èyatorè nyarè palèng sakonè'na tello' oca' sè kèngèng ter-ater!
_____
_____
2. Èyatorè nyarè palèng sakonè'na tello' oca' sè kèngèng panotèng!
_____
_____
3. Èyatorè nyarè palèng sakonè'na tello' oca' sè kèngèng sessellan!
_____
_____
4. Èyatorè nyarè palèng sakonè'na tello' oca' sè kèngèng ter-ater sareng panotèng!
_____
_____

5. Èyatorè abâḍhi okarang sè aghâḍhu' oca' sè kèngèng ter-ater!

---

6. Èyatorè nyarè ca'-oca' sè kèngèng panotèng bânnya'na lèma mègghi'

---

7. Èyatorè nyarè ca'-oca' sè kèngèng ter-ater bânnya'na lèma mègghi'

---

8. Èyatorè nyarè ca'-oca' sè ta' kèngèng tambâ'ân bânnya'na lèma mègghi'

---

9. Èyatorè nyarè ca'-oca' sè kèngèng konfiks bânnya'na tello mègghi'

---

10. Èyatorè nyarè ca'-oca' camporan sè kèngèng ter-ater bânnya'na tello mègghi' bisaos

---

D. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

1. _____

Manabi sampèyan abhâḍhi okara, panèka saongghuna nyoson ca'-oca'. Oca' sèttong sareng oca' laènna pas èsambhung èpadhâddhi okara.

Oca' sè kèngèng ter-ater a ḍâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

2. _____
Sabâb manabi kadhîbî'ân oca' panèka korang tegghes ponapa maksoddhâ. Opamana oca' sè kadhîbî'ân, toto, kocek, tandhu', sareng salaènna. Namong manabi ghâlimpo'na ca'-oca', panèka langkong jhârna' ponapa maksoddhâ.

_____ Oca' sè kèngèng ter-ater ka dâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

3. _____
Manabi sampèyan abhâdhi okara, panèka saongghuna nyoson ca'-oca'. Oca' sèttong sareng oca' laènna pas èsambhung èpadhâddhi okara.

_____ Oca' sè kèngèng panotèng na dâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

4. _____
Ca'-oca' sè èpaghâlimpo' panèka bâdâ sè abujut oca' asal sareng bâdâ jhughân sè abujut oca' obâ'ân. Manabi abujut ghâlimpo'na oca' asal sadhâjâ, tantona okarana korang saè.

_____ Oca' sè kèngèng ter-ater è dâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

5. _____
Ca'-oca' sè èpaghâlimpo' panèka bâdâ sè abujut oca' asal sareng bâdâ jhughân sè abujut oca' obâ'ân. Manabi abujut ghâlimpo'na oca' asal sadhâjâ, tantona okarana korang saè. Manabi okarana korang saè tantona orèng sè mèrengngaghi ta' ngaghâli ka maksoddhâ.

_____ Oca' sè kèngèng panotèng aghi dâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

6. _____
Manabi sampèyan nyerrat oca' sè aghânḍhu' tambâ'ân, panèka èserrât arangkè' sareng oca'

sè èparèngè tambâ'ân. Manabi ter-ater panèka arangkè' è aḍâ'na oca' opamana èkotep, makeddhâ', patabâr, sareng salaènna.

Oca' sè kèngèng konfiks ḍâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

7.

Opamana oca' èpamasaghilèma'aghi. Maksoddhâ ta' onèng abhâḍhi masaghi lèma' pas èbhânto abhâḍhi masaghi lèma'. Namong manabi èparèngè ter-ater malolo, panèka serradhâna bhân-sabbhân oca' èpèsa. Ter-attera otabâ panotèngnga teptep cekka' ka oca' sè aghânḍhu' tambâ'ân panèka. Opama èpamasaghi tello', èpanonḍu' onga', sareng salaènna.

Oca' sè kèngèng konfiks ḍâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

8.

Namong manabi èparèngè ter-ater malolo, panèka serradhâna bhân-sabbhân oca' èpèsa. Ter-attera otabâ panotèngnga teptep cekka' ka oca' sè aghânḍhu' tambâ'ân panèka. Opama èpamasaghi tello', èpanonḍu' onga', sareng salaènna.

Oca' camporan sè kèngèng ter-ater ḍâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

9.

Opama è lon-alon, è sakola'an, è ḍâlem aèng, ka roma sakè', sareng salaènna.

Oca' sè kèngèng tambâ'ân ḍâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka _____

---

10. _____

Ter-attera otabâ panotèngga teptep cekka' ka oca' sè aghânḍhu' tambâ'ân panèka.
Opama èpamasaghi tello', sareng èpanonḍu' onga'.

_____

Oca' sè kèngèng panotèng na ḍâlem tokèlan bâca'an è attas èngghi panèka

_____

E. Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na sampèyan ka'angghuy ajâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

1. Èyatorè nyarè ca'-oca' sè kèngèng panotèng bânya'na lèma mègghi' _____

_____

2. Èyatorè nyarè ca'-oca' sè kèngèng ter-ater bânya'na lèma mègghi' _____

_____

3. Èyatorè nyarè ca'-oca' sè ta' kèngèng tambâ'ân bânya'na lèma mègghi' _____

_____

4. Èyatorè nyarè ca'-oca' sè kèngèng konfiks bânya'na tello mègghi' _____

_____

5. Èyatorè nyarè ca'-oca' camporan sè kèngèng ter-ater bânya'na tello mègghi' bisaos

_____

_____

